

Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk

TALENTENJACHT IN HET DEELTIJDS BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS

Verhogen van motivatie

Door Tessa Guedens

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2014- 2015**

Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk

TALENTENJACHT IN HET DEELTIJDS BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS

Verhogen van motivatie

Door Tessa Guedens

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2014- 2015**

Woord vooraf

Om het diploma bachelor sociaal werkt te bekomen, werd er verwacht een eindwerk te maken. Het tot stand komen van dit eindwerk werd mede mogelijk gemaakt door de hulp van verschillende personen.

Eerst en vooral wil ik het deeltijds beroepssecundair onderwijs van het Provinciaal Instituut Lommel bedanken, omdat zij mij de kans gaven om het waarderend onderzoek bij enkele leerlingen uit te voeren. Ook wil ik de leerlingen bedanken die deelgenomen hebben aan het onderzoek. Zonder hun was dit eindwerk niet tot stand gekomen.

Daarnaast wil ik mevrouw Philippeth, mijn eindwerkbegeleidster, bedanken voor de begeleidingen. Zij gaf mij feedback op mijn ingeleverde delen.

Tot slot wil ik mijn stagementor Julien Luwel bedanken. Bij hem kon ik altijd terecht met vragen. Hij heeft mijn teksten regelmatig nagekeken en feedback gegeven.

Inhoudsopgave

Afkortingenlijst	6
Inleiding	7
Deel 1: situering stageplaats	9
1. Inleiding	9
2. Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding Limburg	9
2.1. Situering	9
2.2. Missie	9
2.3. Visie	10
2.4. Doelgroep	11
2.5. Werkdomeinen	11
2.5.1. Leren en studeren	11
2.5.2. Schoolloopbaan	11
2.5.3. Psychisch en sociaal functioneren	12
2.5.4. Preventieve gezondheidszorg	12
2.6. Werkingsprincipes	12
3. Provinciaal Instituut Lommel	14
3.1. Situering	14
3.2. Deeltijds beroepssecundair onderwijs	14
3.3. Aanbod	15
3.3.1. Tewerkstelling	15
3.3.2. Brugproject	15
3.3.3. Voortraject	15
3.3.4. Persoonlijk ontwikkelingstraject	15
3.4. Maatschappelijk kwetsbare jongeren	16
4. Besluit	16
Deel 2: theoretisch kader / literatuurstudie	17
1. Inleiding	17
2. Talent	17
2.1. Talent ontdekken	17
2.2. Hefboomvaardigheden	18
2.3. Talent ontwikkelen	18
3. Positieve psychologie	18
4. Zelfdeterminatietheorie	19
5. Waarderend onderzoek	20
5.1. Ontstaansgeschiedenis	21
5.2. De principes van het waarderend onderzoek	21

5.2.1. Het anticipatorisch principe	21
5.2.2. Het constructionistisch principe	22
5.2.3. Het poëtisch principe	22
5.2.4. Het positieve principe	22
5.2.5. Het simultaneïteitsprincipe	22
5.3. Het waarderend onderzoek in vier fases	22
5.3.1. Fase 1: ontdekken	22
5.3.2. Fase 2: dromen	23
5.3.3. Fase 3: plannen	23
5.3.4. Fase 4: uitvoeren.....	23
6. Besluit	24
Deel 3: praktisch gedeelte	26
1. Inleiding	26
2. Voorstelling leerlingen	26
2.1. Leerling 1	26
2.2. Leerling 2	26
2.3. Leerling 3	26
2.4. Leerling 4	27
2.5. Leerling 5	27
3. Onderzoeksproces	27
4. Nulmeting	27
5. Rapportering resultaten	28
5.1. Ontdekken	28
5.1.1. Succesverhalen	28
5.1.2. Godentest	28
5.1.3. Held	29
5.1.4. Talentenlijst	30
5.1.5. Sterke punten en talenten	30
5.1.6. Top drie	31
5.2. Dromen	31
5.3. Plannen	33
5.4. Uitvoeren	34
6. Eindmeting	34
7. Kritische bedenkingen	35
8. Conclusie	36
9. Besluit	37
Deel 4: Kritische kijk	40
1. Inleiding	40

2. Kritische visie	40
2.1. Deeltijds beroepssecundair onderwijs	40
2.2. Motivatie in het deeltijds beroepssecundair onderwijs	40
2.3. Afwezigheden in het deeltijds beroepssecundair onderwijs	41
2.4. Centrum voor leerlingenbegeleiding	42
3. Beperkingen onderzoek	42
4. Ideeën vervolgonderzoek	43
5. Meerwaarde eindwerk voor stageplaats	43
6. Besluit	43
Algemeen besluit	45
Bibliografie	47
Bijlagen	49
1. Bijlage 1: nulmetingen	50
2. Bijlage 2: godentesten	52
3. Bijlage 3: talentenlijst	55
4. Bijlage 4: eindmetingen	56

Afkortingenlijst

CLB:	Centrum voor Leerlingenbegeleiding
GOK:	Gelijke onderwijskansen
GON:	Geïntegreerd onderwijs
ION:	Individueel Onderwijs
OV:	Opleidingsvorm
POT:	Persoonlijk ontwikkelingstraject
Provil:	Provinciaal Instituut Lommel

Inleiding

In het begin van mijn stage werd mij al snel duidelijk waar ik een eindwerk wou rond maken. Ik koos ervoor om een eindwerk te maken met leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Deze leerlingen spraken mij aan omdat ze vaak negatieve ervaringen hebben meegemaakt, toch denk ik dat ze veel mogelijkheden bezitten. Ik merkte op dat verschillende leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair regelmatig afwezig waren. Ik dacht dat ze misschien weinig gemotiveerd waren, daarom wou ik proberen om de motivatie van enkele jongeren uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs te verhogen. Het onderwerp sprak mij vooral aan, omdat het een actueel thema is.

Ik koos ervoor om het waarderend onderzoek uit te proberen bij vijf jongeren uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Eerst heb ik leerlingen gezocht, die vrijwillig wouden deelnemen aan het waarderend onderzoek. Het onderzoek werd gevoerd door eerst een nulmeting af te nemen bij de leerlingen. Het waarderend onderzoek bestaat uit vier fases. Deze vier fases werden na de nulmeting uitgevoerd. Na het waarderend onderzoek werd er nog een eindmeting afgenomen bij de leerlingen.

Het was een kwalitatief onderzoek. De resultaten van het waarderend onderzoek zijn niet representatief. De resultaten gelden niet voor alle leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Het eindwerk bestaat uit vier delen. In het eerste gedeelte wordt de stageplaats beschreven, zowel het Provinciaal CLB Limburg als de school waar de waarderende onderzoeken hebben plaatsgevonden. Verder wordt er uitleg gegeven over het deeltijds beroepssecundair onderwijs en het aanbod van de werkcomponenten in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Er wordt ook ingegaan op maatschappelijk kwetsbare jongeren.

In het tweede gedeelte worden de theoretische aspecten uitgelegd, die in het derde deel onderzocht worden. Eerst wordt er ingegaan op talenten. Er wordt beschreven hoe men talenten kan ontdekken, wat er gebeurt als je overdrijft met je talent en hoe men talenten kan ontwikkelen. Vervolgens wordt er een link gelegd met de positieve psychologie. De Zelfdeterminatietheorie wordt daarnaast uitgelegd. Tot slot wordt het waarderend onderzoek besproken, omdat het waarderend onderzoek in het praktisch gedeelte wordt toegepast.

In het derde gedeelte wordt het waarderend onderzoek uitgevoerd bij vijf jongeren. De resultaten van de waarderende onderzoeken zijn terug te vinden in dit gedeelte. In het derde gedeelte kan men ook kritische bedenkingen over het waarderend onderzoek terugvinden en conclusies.

In het vierde gedeelte is er een kritische visie op het deeltijds beroepssecundair onderwijs, de motivatie in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, de afwezigheden in het beroepssecundair onderwijs en het CLB. Beperkingen van het onderzoek worden ook in dit gedeelte beschreven. Er is daarnaast een vermelding van ideeën voor een vervolgonderzoek en de meerwaarde van het eindwerk voor de stageplaats.

Op het einde van het eindwerk is er een algemeen besluit. Helemaal achteraan is er een opsomming van gebruikte bronnen en zijn er bijlagen.

Deel 1: situering stageplaats

1. Inleiding

In het eerste gedeelte wordt de stageplaats toegelicht. Eerst wordt het Provinciaal CLB Limburg omschreven. Er wordt ingegaan op de situering, de missie, de visie, de doelgroep, de vier werkingsdomeinen en de werkingsprincipes. De school Provil wordt daarna omschreven, dit is de school waar het waarderend onderzoek heeft plaatsgevonden. De situering van de school wordt beschreven. Er wordt uitleg gegeven over het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Het aanbod van de werkcomponenten in het deeltijds beroepssecundair onderwijs worden weergegeven. Tot slot wordt er ingegaan op maatschappelijk kwetsbare jongeren.

2. Provinciaal Centrum voor Leerlingenbegeleiding Limburg

2.1. Situering¹

In 2000 heeft de Provincie Limburg het Provinciaal CLB Limburg opgericht. In september 2000 kwamen er fusies van de al bestaande psycho-Medische-Sociale-centra met de medische schooltoezichten, maar het Provinciaal CLB Limburg was een nieuw geheel. Het Provinciaal CLB Limburg is gelegen te Hasselt en is actief in de provincie Limburg. Het centrum is open van maandag tot donderdag van 8.30 uur tot 12 uur en van 13 uur tot 17 uur. Vrijdags is het centrum open van 8.30 uur tot 12 uur en van 13 uur tot 16 uur. Buiten de openingsuren is er ook de mogelijkheid om een afspraak te maken. Het Provinciaal CLB Limburg is gesloten tijdens de paasvakantie, de kerstvakantie (met uitzondering van twee dagen) en van 15 juli t.e.m. 15 augustus. Het Provinciaal CLB Limburg bestaat uit drie teams: team basis voor de basisscholen, team Noord-Maasland en team Zuid voor de secundaire scholen.

2.2. Missie²

Het CLB ondersteunt de leerlingen, hun ouders en de school, omdat ze het welbevinden van de leerlingen willen verhogen. Ze werken vanuit vragen en problemen van de leerlingen, hun ouders en de school.

¹*Kwaliteitshandboek*. Hasselt, PCLB, 2011, p.4. (niet gepubliceerde interne nota)

²*Mission statement CLB*. z.p.. z.u.. 2011, p.1. (niet gepubliceerde interne nota)

Het CLB gaat samen met de leerlingen op zoek naar nieuwe toekomstbeelden in hun ontwikkeling tot zelfstandige persoon, dit doen zij door de gezondheid en het welbevinden da de leerlingen op te volgen.

Het CLB werkt samen met de leerlingen, hun ouders en de school op vier domeinen: leren en studeren, schoolloopbaan, psychisch en sociaal functioneren en preventieve gezondheidszorg.

Het CLB doet onderzoek, geeft informatie en advies en doet begeleidingen, indien nodig, in samenwerking met andere diensten.

2.3. Visie¹

Het CLB wil samen met de ouders en de school het welbevinden van de leerlingen verbeteren, zodat de leerlingen doorheen hun schoolloopbaan de competenties behalen die de basis zijn voor hun leven. Het welbevinden van de leerlingen staat centraal. Het CLB richt zijn aandacht niet enkel op problemen, maar vertrekt vanuit een positieve benadering. De rechten van het Kind staan centraal in hun werking. Er is overleg en planning met de school en leerkrachten nodig, zodat de samenwerking goed verloopt. Het is niet de bedoeling dat verantwoordelijkheden worden doorgeschoven, maar dat er wordt samengewerkt. Het CLB wil samen met de leerlingen, de ouders en de school zoeken naar de beste oplossing voor de hulpvragen met respect voor iedereen. De ouders en de school zijn verantwoordelijk voor de opvoeding en het onderwijs van de leerlingen. Het CLB kan aanvullend optreden. Communicatie tussen het CLB, de ouders en de school is daarom zeer belangrijk. De werking van het CLB wordt gestuurd vanuit vragen en behoeften van de leerlingen, de ouders en de school. Vertrouwen is belangrijk binnen een CLB, zodat de leerlingen en de ouders met hun vragen en behoeften naar het CLB durven komen. Het CLB moet gepast met vertrouwelijke informatie omgaan. Jaarlijks worden de zorgpunten¹ van de school besproken en deze worden vastgelegd in een afsprakennota. Het CLB ondersteunt de school daarin. Het CLB werkt preventief. Ze zijn aandachtig voor zaken die ontwikkelingskansen van de leerlingen verhinderen. Een kernopdracht is het meehelpen uitbouwen en versterken van het zorgbeleid op school, het GOK-beleid en de algemene schoolloopbaanbegeleidingen. Het CLB heeft een gezonde en kritische kijk op de eigen werking. Deze uitgangspunten zijn de basis voor een goed samenwerking met de leerlingen, ouders en de school.

¹VLI, *Visie: Opdrachten en werkstijl Provinciaal CLB*. Hasselt, PCLB, mei 2010, p.1-2. (niet gepubliceerde interne nota)

2.4. Doelgroep¹

Het Provinciaal CLB Limburg heeft verschillende doelgroepen. De leerlingen zijn de belangrijkste doelgroep. Daarnaast zijn er nog de ouders van de leerlingen, de scholen en het netwerk rondom.

Het Provinciaal CLB Limburg begeleidt binnen de provincie Limburg drieëntwintig scholen, waarvan tien basisscholen en dertien secundaire scholen. Verschillende scholen die begeleid worden door het Provinciaal CLB Limburg hebben heel wat leerlingen die gekenmerkt worden door kansarmoede en maatschappelijke kwetsbaarheid.

2.5. Werkdomeinen²

Het CLB kan leerlingen begeleiden op vier domeinen.

2.5.1. Leren en studeren

Leerlingen die problemen hebben met hun studiemethode, een leerstoornis, enzovoort kunnen terecht voor begeleiding bij het CLB. Eerst is er een onthaal en vraagverheldering. De CLB-medewerker wil een duidelijk beeld van de problemen en de verwachtingen van de leerling en/of hun ouders en de school. Het CLB kan informatie geven of een begeleiding opstarten. Er kan ook een diagnostisch onderzoek worden opgesteld. Het CLB kan leerstoornissen vaststellen en GON-begeleidingen aanvragen. Indien nodig maakt het CLB een gemotiveerd verslag op. Als het CLB een vermoede heeft dat de leerling een ontwikkelingsstoornis heeft kunnen zij de leerling doorverwijzen naar een bevoegde voorzieningen. Het CLB maakt een verwijsbrief en deze brief moet ondertekend worden door de arts van het CLB.

2.5.2. Schoolloopbaan

Een goede schoolloopbaanbegeleiding kan vele problemen bij leerlingen voorkomen. De ouders en de school zijn verantwoordelijk voor de schoolloopbaanbegeleiding. Het CLB is er voor aanvulling en ondersteuning. Het CLB geeft aan de leerlingen en hun ouders informatie over het onderwijsaanbod van in en na het secundair onderwijs. Ze zijn aandacht voor het keuzeprocess tijdens belangrijke overgangen, bijvoorbeeld van de eerste graad naar de tweede graad, van de derde graad naar het hoger onderwijs van voltijds onderwijs naar deeltijds onderwijs en van gewoon naar buitengewoon onderwijs.

¹Kwaliteitshandboek. Hasselt, PCLB, 2011, p.4-5. (niet gepubliceerde interne nota)

²CLB-profiel secundair Onderwijs 2014-2020. Hasselt, PCLB, 2014, p.15 - 20, 23, 25 - 28. (niet gepubliceerde interne nota)

Het CLB doet leerplichtopvolging. Als een leerling tien halve dagen onwettig afwezig is geweest, wordt het CLB door de school verwittigd tijdens de cel leerlingenbegeleiding en zal er een verplichte begeleiding volgen.

2.5.3. Psychisch en sociaal functioneren

Het CLB kan informatie over psychosociale problemen, welzijns- of gezondheidsdiensten, enzovoort geven aan leerlingen, ouders en de school. Het CLB kan deelnemen aan projecten die worden georganiseerd door de school. Momenteel werkt de school samen met het CLB aan een handelingsplan rond drugs.

2.5.4. Preventieve gezondheidszorg

De leerlingen zijn verschillende keren verplicht om op medisch onderzoek te gaan. De ouders kunnen wel een verzet schrijven als ze het onderzoek niet door een CLB-arts willen laten doen. Het onderzoek mag dan binnen de 90 dagen worden gedaan door een arts naar keuze. De leerlingen hun gezondheid wordt onderzocht. De CLB-arts geeft ook gratis vaccinaties. Als er besmettelijke ziekten zijn, geeft de CLB-arts advies over hoe verspreiding te voorkomen. Leerlingen kunnen ook bij het CLB terecht voor gezondheidsadviezen.

2.6. Werkingsprincipes^{1, 2}

Maatschappelijk werkers, pedagogen of psychologen, artsen en verpleegkundigen werken samen in teamverband. Op Provil is er een multidisciplinair schoolteam van twee psychologen, één maatschappelijk werker, één arts en één verpleegkundige. Er is meestal iemand van het team aanwezig op de school, behalve op woensdagen. Enkel de arts en de verpleegkundige komen af en toe naar de school. Bijna elke woensdag is er op het centrum een multidisciplinair teamoverleg. Het schoolteam van Provil behoort tot het teamoverleg Noord-Maasland. Tijdens de teamvergaderingen worden moeilijke casussen besproken, meestal handelings- of oplossingsgericht. De andere medewerkers geven raad.

Het CLB werkt vooral vraaggestuurd vanuit leerlingen, ouders of de school. Alle vragen zijn belangrijk en krijgen veel aandacht. Het CLB werkt in de school, maar maak er geen deel van uit. De begeleidingen bij het CLB zijn gratis en vrijwillig. De leerling heeft het recht om te kiezen of hij een begeleiding aangaat, maar er zijn ook verplichte begeleidingen.

¹PCLB folder. Hasselt, PCLB, 2011, p1-2.

²CLB-profiel secundair onderwijs 2014-2020. Hasselt, PCLB, 2014, p. 4, 5, 6, 8, 10. (niet gepubliceerde interne nota)

Als er leerlingen zijn die vaak niet naar school komen, is het CLB verplicht om ervoor te zorgen dat de leerlingen naar school komen. Ook preventieve gezondheidszorg is verplicht.

Als de school een zorg opmerkt bij een leerling, moet de school dit eerst bespreken met de leerling en eventueel zijn ouders. De leerling en/of zijn ouders moeten dan de stap zetten om eventueel contact op te nemen bij het CLB. Soms bij bijzondere doelgroepen werkt het CLB ook aanklappend. Als er een zorgvraag besproken wordt op de cel leerlingenbegeleiding en de leerling komt niet naar het CLB, gaat het CLB soms zelf naar de leerling toe. Zij proberen dan een gesprek aan te gaan met de leerling en te polsen of er problemen zijn en de leerling eventueel een begeleiding wil.

Voor het eindwerk is er aanklappend gewerkt. Leerlingen die weinig motivatie tonen, zijn gevraagd of dat zij aan het eindwerk wilden meewerken.

Samenwerking met de school staat centraal in het aanbod. Het CLB werkt vooral aanvullend en ondersteunend. Het CLB is een draaischijffunctie tussen de school en een netwerk. Tijdens preventieve acties of doorverwijzingen regelt het CLB de samenwerking tussen het centrum, de school, voorzieningen binnen Integrale Jeugdhulp en andere diensten. Het CLB neemt deel aan overleggen met betrekking tot leerlingenbegeleiding en zorg op de school. Op school zijn er vaste overlegmomenten. Er worden zorgvragen van de school besproken. Van hieruit worden afspraken en concrete acties opgesteld en opgevolgd. Als er een dringende vraag is, kan de school altijd op andere momenten bij het CLB terecht. Tijdens de overleggen komt leerplichtopvolging aan bod. Problematische afwezigheden moeten verplicht door het CLB opgevolgd worden. Aan begeleidende klassenraden kan het CLB deelnemen op vraag van de school of in kader van een lopende begeleiding. Het CLB kan dan raadgeven, maar zij kunnen niet meestemmen over beslissingen.

Het CLB gaat samen met de leerling op zoek naar welke aanpak hij nodig heeft om maximaal te kunnen deelnemen aan het onderwijs. Het CLB besteedt bijzondere aandacht aan het positieve van de leerling. Zij gaan in op positieve kenmerken van de leerling, situaties waarin de problemen niet voorkomen, ... Zij werken doelgericht en willen haalbare resultaten bekomen. De onderwijs- en opvoedingssituatie worden ook in de begeleiding betrokken.

Het CLB biedt kortdurende begeleidingen aan. De kortdurende begeleiding zijn in principe tot acht begeleidingen. Het CLB werkt samen met verschillende diensten in functie van de

begeleiding. Het CLB kan een doorverwijzing doen. Dit gebeurt altijd met toestemming van de leerling of van de ouders. Er wordt rekening gehouden met het beroepsgeheim. Met toestemming van de leerling kan het CLB informatie over de leerling doorgeven. Dit is vanaf dat de leerling handelingsbekwaam is, in principe is dat vanaf 12 jaar.

Het CLB houdt van elke leerling een dossier bij met persoonlijke gegevens, de loopbaangegevens, medische gegevens en informatie over begeleidingen. De leerlingen hebben het recht op informatie over de inhoud en zij mogen hun dossier inkijken. Als een leerling van school verandert wordt zijn dossier aan het nieuwe CLB doorgegeven.

3. Provinciaal Instituut Lommel

3.1. Situering¹

Provil is een provinciale school en is gelegen in Lommel. Het biedt secundair onderwijs aan. Provil bestaat uit twee scholen en een centrum voor deeltijds onderwijs. Het gewoon secundair onderwijs bestaat uit een algemeen vormende eerste graad, in de tweede graad zijn er studierichtingen in sport wetenschappen en techniek en deeltijds beroepssecundair onderwijs met verschillende arbeidsmarktgerichte opleidingen en drie sportopleidingen. In het Buitengewoon Beroeps secundair onderwijs hebben ze het ION met OV3 en OV4.

3.2. Deeltijds beroepssecundair onderwijs²

Voor het eindwerk wordt er gewerkt met leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs, daarom wordt er alleen ingaan op het deeltijds beroepssecundair onderwijs aanbod van Provil.

Deeltijds beroepssecundair onderwijs is er voor jongeren die 16 jaar zijn of vanaf 15 jaar en het eerste en tweede jaar van het secundair onderwijs gevolgd hebben. Ze gaan vaak niet graag naar school, maar ze willen toch een getuigschrift secundair beroeps onderwijs behalen. Het is een opleiding via leren en werken. Provil heeft verschillende arbeidsmarktgerichte opleidingen zoals keukenmedewerker, lasser, logistiek helper in de zorginstellingen, metselaar, voeger, enzovoort en drie sportopleiding zoals voetbal, wielrennen en motorcross. Twee dagen per week moeten de leerlingen les volgen in het centrum deeltijds onderwijs. De andere drie dagen gaan ze werken of sporten of zich voorbereiden op de arbeidsmarkt.

¹Onze campus. *Internet*, 2011. (<http://www.provil.be/organisatie>)

²Wat is dbso?. *Internet*, 2011. (<http://www.provil.be/dbso/index.php/wat-is-dbso>)

3.3. Aanbod¹

3.3.1. Tewerkstelling

In het deeltijds beroepssecundair onderwijs gaan leerlingen drie dagen werken. Als de leerling klaar is voor een tewerkstelling in het bedrijf, kan de leerling opzoek gaan naar een job. Samen met de tewerkstellingsbegeleider en/of de trajectbegeleider gaat de leerling vacatures zoeken en een sollicitatie voorbereiden. Als de leerling een werkgever heeft gevonden, moet de leerlingen de gegevens van de werkgever geven. De tewerkstellingsbegeleider neemt dan contact op met het bedrijf en geeft informatie over het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Indien de werker akkoord is, wordt er een contact gemaakt. De leerlingen krijgen een vergoeding. De trajectbegeleider komt minstens één keer per trimester langs voor een evaluatie.

3.3.2. Brugproject

Leerlingen die nog niet klaar zijn voor de arbeidsmarkt maar wel gemotiveerd zijn, kunnen door een brugproject een eerste werkervaring opdoen. Voor het brugproject werkt Provil samen met vzw Open Atelier Noord-Limburg. De leerlingen maken er kennis met het arbeidsleven en ze leren zelfstandig en nauwkeurig werken. Ze worden voorbereid voor een echte job op de arbeidsmarkt. Na het brugproject kunnen de leerlingen overgaan naar tewerkstelling. De leerlingen krijgen een vergoeding. De leerlingen werken onder begeleiding. Ze moeten ook tijdens de schoolvakanties werken, behalve in de zomervakantie. De trajectbegeleider komt minstens één keer per trimester langs voor een evaluatie. Een brugproject kan maar maximum 800 uren duren.

3.3.3. Voortraject

Het voortraject is er voor jongeren die nog niet toe zijn aan werken. In een voortraject kunnen leerlingen arbeidshoudingen aanleren. Ze worden individueel begeleidt. Provil werkt samen met Profo. Profo is een organisatie die verschillende trajecten organiseert voor jongeren uit het deeltijds onderwijs.

3.3.4. Persoonlijk ontwikkelingstraject

POT is er voor leerlingen die nog niet klaar zijn om te gaan werken en waar een voortraject of brugproject niet lukt. In een POT kunnen leerlingen op eigen tempo werken aan doelstellingen. Ze kunnen er met begeleiders praten over hun problemen. Provil werkt voor een POT samen met Arktos. Arktos is een vormingsorganisatie. Ze geven vormingen en ze ondersteunen en signaleren jongeren waarvan hun ontplooiing verhinderd wordt door persoonlijke, culturele en maatschappelijke factoren.

¹Onze weekindeling. *Internet*, 2011. (<http://www.provil.be/dbso/index.php/onze-weekindeling>)

3.4. Maatschappelijk kwetsbare jongeren

Jongeren uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs hebben vaak een negatieve schoolloopbaan afgelegd en ze zijn daardoor terechtgekomen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Ze hebben daardoor vaak een negatief zelfbeeld over zichzelf en zijn ze vaak blind voor hun mogelijkheden. Dit weegt op hun motivatie. Ze komen regelmatig niet naar school. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs zitten 76 leerlingen. 39 leerlingen hebben in het eerste trimester van dit schooljaar problematische afwezigheden opgebouwd. Het eerste trimester van dit schooljaar zijn er 304 halve dagen problematische afwezigheden geregistreerd. Er zijn daarnaast nog 134 openstaande halve dagen problematische afwezigheden. Deze kunnen nog gewettigd worden binnen een termijn van 10 schooldagen. Er zijn ook 75 halve dagen niet deelgenomen aan het component werken.

4. Besluit

Sinds 2000 kunnen leerlingen terecht bij het CLB. Het CLB heeft bijzondere aandacht voor leerlingen die in hun ontwikkeling en leerproces bedreigd worden. Het CLB is er zowel voor leerlingen, ouders en scholen. Er kunnen uiteenlopende hulpvragen gesteld worden aan het CLB. De hulp kan geboden worden op vier werkingsdomeinen. Enkele leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs van Provil nemen deel aan het eindwerk. Ze zijn vaak niet gemotiveerd om naar school te komen.

Deel 2: theoretisch kader / literatuurstudie

1. Inleiding

In het eerste gedeelte is de stageplaats voorgesteld. In dit gedeelte wordt de theorie beschreven. Eerst wordt er besproken wat een talent is. Leerlingen vinden het vaak moeilijk om over hun talenten te spreken, omdat ze vaak niet zien wat hun talenten zijn. Alle mensen hebben talenten, de ene al wat meer dan de andere. Er wordt gekeken hoe men talenten kan ontdekken bij leerlingen. Er wordt vervolgens beschreven wat er gebeurt als je overdrijft met je talent. Het is niet omdat je een talent hebt, dat je er daarom iets mee doet. Als men aandacht heeft voor de talenten van leerlingen, kan dat ertoe leiden dat de leerlingen zich meer bewust worden van hun talenten en deze meer gaan inzetten. In het eindwerk wordt gebruik gemaakt van het waarderend onderzoek. Het waarderend onderzoek is gebaseerd op de positieve psychologie, daarom wordt de positieve psychologie besproken. Het waarderend onderzoek wordt toegelicht. Er wordt besproken hoe het waarderend onderzoek is ontstaan. De principes van het waarderend onderzoek worden daarna toegelicht. Ten slotte worden de vier fases van het waarderend onderzoek besproken.

2. Talent¹

Een talent is een aangeboren vermogen om iets goed te kunnen. Je kunt het niet afleren. Het is een goede ontwikkelde eigenschap van een persoon. Het is iets wat je gewoon kunt, maar anderen vinden het vaak een bijzondere eigenschap. Een talent kost je niet veel moeite en je haalt er veel energie uit. De tijd vliegt snel voorbij als je je talenten inzet. Een talent kan een manier van denken, handelen of gedrag zijn.

2.1. Talent ontdekken¹

Er bestaan verschillende instrumenten en tools om te ontdekken wat je talenten zijn (voorbeelden zie praktisch gedeelte). Je kunt ook samen met anderen opzoek gaan naar je talenten door succeservaringen te bestuderen of je kunt aan iemand anders vragen wat je talenten zijn. Meestal ziet iemand anders dit sneller, omdat jij je vaak niet bewust bent van je talenten.

¹DEWULF, L., *Ik kies voor mijn talent*. Schiedam, Uitgeverij Lannoo nv en Scriptum Uitgeverij, 2012.

2.2. Hefboomvaardigheden¹

Volgens Luk Dewulf kan je soms overdrijven met je talent, bijvoorbeeld als je onder druk staat. Je talenten worden groter als je stress hebt. Hierdoor kan het talent verkeerd werken. Bij het overdrijven van je talent kan je in de problemen komen, daarom kan je je hefboomvaardigheden inzetten. Hefboomvaardigheden zijn vaardigheden die je hebt ontwikkeld in de loop van je leven en ze zorgen ervoor dat je meer uit je talenten kunt halen. Het is gedrag dat je ontwikkelt om je talenten beter te kunnen inzetten in verschillende situaties. Een leerling kan bijvoorbeeld talent hebben voor leiding nemen. Een hefboomvaardigheid van de leerling kan dan luisteren naar andere leerlingen zijn, zodat ze samen kunnen werken aan een groepswork. Je kunt goed worden in je hefboomvaardigheden, maar het kunnen nooit talenten worden. Er zijn dus verschillen tussen talenten en hefboomvaardigheden. Hefboomvaardigheden zijn aangeleerd en ze kosten meer inspanningen. Een hefboomvaardigheid wordt gebruikt om een talent gepast in te zetten.

2.3. Talenten ontwikkelen²

Talentontwikkeling is het maximale uit je talenten halen. Talentontwikkeling vertrekt vanuit de mogelijkheden van de mens. Als mensen hun talenten herkend en gewaardeerd worden, staan ze meestal open om te leren. Ze willen dan hun talenten verder ontwikkelen en gebruiken. De eerste stap in het ontwikkelen van talent is het ontdekken ervan. Soms is dat niet moeilijk, maar meestal weten mensen niet welke talenten ze bezitten. Vooral mensen die afwijzing en teleurstellingen hebben opgestapeld, zijn vaak blind voor hun talenten.

3. Positieve psychologie^{1, 3}

Het waarderend onderzoek dat wordt besproken is gebaseerd op de positieve psychologie. Talent gaat uit van de kracht van de positieve psychologie. De grondlegger van de positieve psychologie is Martin Seligman. Hij stelde vast dat de psychologie vaak gericht was op het onderzoeken van problemen en psychische stoornissen. De positieve psychologie onderzoekt verschijnsels zoals geluk, sterktes en talenten. De positieve psychologie vertrekt vanuit de sterke punten van een persoon om daarop verder te bouwen. Als mensen hun sterktes en talenten kennen, krijgen ze meestal een positiever zelfbeeld. Mensen met een positief zelfbeeld kunnen hun talenten beter ontwikkelen waardoor hun geluk groeit.

¹DEWULF, L., *Ik kies voor mijn talent*. Schiedam, Uitgeverij Lannoo nv en Scriptum Uitgeverij, 2012.

²BOUWEN, G., *Van bezieling tot beweging. De waarderende benadering toegepast*. Genk, Stebo vzw, 2007.

³Positieve psychologie. *Internet*, 2011. (<http://www.plukjegeluk.be/positieve-psychologie>)

4. Zelfdeterminatietheorie^{1, 2}

Om uit te leggen waarom mensen doen wat ze doen, is er de zelfdeterminatietheorie (Deci en Ryan, 2000; Vansteenkiste, 2006). Leerlingen kunnen hun talenten ontdekken en vanuit de zelfdeterminatietheorie gemotiveerd geraken om er aan te werken. Zowel de kwantiteit en de kwaliteit van motivatie zijn belangrijk. De kwantiteit is de hoeveelheid van de motivatie en de kwaliteit is de soort motivatie. Leerlingen vinden niet alles interessant, daarom maakt de zelfdeterminatietheorie een onderscheid tussen intrinsieke motivatie en extrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie houdt in dat je een activiteit doet, omdat je het fijn en interessant vindt. Extrinsieke motivatie houdt in dat de activiteit op zich niet motiverend is, maar de leerling de activiteit doet omdat het belangrijk is. Een leerling komt bijvoorbeeld niet graag naar school, maar kan wel begrijpen dat het zinvol is voor zijn latere leven. Deze leerling kan dan toch gemotiveerd zijn om naar school te komen. Bij extrinsieke motivatie kan een leerling ook gemotiveerd zijn, omdat hij onder druk wordt gezet door zijn ouders of leerkrachten. Deze twee voorbeelden zijn voorbeelden van extrinsieke motivatie, toch is er een groot verschil. De opsplitsing tussen intrinsieke motivatie en extrinsieke motivatie is dus niet voldoende om motivatie te beschrijven. In de zelfdeterminatietheorie kan men de extrinsieke motivatie opsplitsen in drie verschillende soorten, namelijk externe regulatie, geïntrojecteerde regulatie en geïdentificeerde regulatie. Externe regulatie en geïntrojecteerde regulatie zijn gecontroleerde motivatie. Er is een druk van buitenaf of van de persoon zelf. De persoon heeft minder het gevoel dat hij de keuze heeft over wat hij al dan niet doet. Geïdentificeerde regulatie is een autonome motivatie. Er is een gevoel van vrijheid en keuze. Externe regulatie is het meest gekend bij leerlingen, ouders en leerkrachten. Externe regulatie betekent het uitvoeren van gedrag om straf te vermijden of om een beloning te krijgen. Een leerling kan bijvoorbeeld niet te laat naar school komen, omdat hij dan geen strafstudie krijgt. De rede van de leerling om zich goed te gedragen, wordt hier bepaald door een externe element, namelijk geen strafstudie. Leerlingen zullen dit gedrag minder stellen, indien er geen beloning volgt. Alle leerkrachten zouden dezelfde beloningen of straffen moeten geven. Anders is er weinig kans dat het aangeleerd gedrag ook wordt toegepast bij andere leerkrachten of situaties. Bij geïntrojecteerde regulatie wordt er geen druk van buitenaf opgelegd, maar is er een interne druk onder de vorm van schuld, schaamte of angst. Leerlingen zijn trots op hun eigen als ze standaarden halen en als ze dit niet halen zijn ze teleurgesteld en schamen zij zich. De leerling wil dit gedrag zelf stellen, maar door de stress en de druk die dit meebrengt kost die veel energie.

¹VANSTEENKISTE, M., *Hoe we kinderen en jongeren kunnen motiveren: toepassingen van de zelfdeterminatietheorie*. Caleidoscoop, jaargang 22, nr. 1, 2010, 6-15.

²VANSTEENKISTE, M., SIERENS, E., SOENENS, B., LENS, W., *Willen, moeten en structuur: over het bevorderen van een optimaal leerproces*. *Begeleid Zelfstandig Leren*, jaargang 37, nr. 16, 2007, 1-27

Hierdoor is er een kleine kans dat de leerling het gedrag op lange termijn kan volhouden en het gedrag in andere situaties kan vertonen. Bij geïdentificeerde regulatie doe je iets omdat er een externe reden is en je het nuttig vindt. Een leerling kan bijvoorbeeld begrijpen dat als hij te laat komt hij de klas kan verstoren. Hij gaat daarom op tijd komen.

Volgens de zelfdeterminatietheorie hebben mensen drie basisbehoeften, namelijk autonomie, competentie en relationele verbondenheid. Deze zijn de motor voor motivatie. Autonomie is het gevoel vrijheid en keuze te ervaren bij de uitvoering van een activiteit. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat leerlingen in de mate van het mogelijke inspraak hebben over hun verwachtingen. Als een leerling een volgkaart heeft, kan de school hem de keuze geven uit enkele werkpunten. Competentie betekent dat men zich bekwaam voelt om een gewenst resultaat neer te zetten. Een leerling met een vraag kan bijvoorbeeld tips vragen aan een leerkracht, zonder dat de leerkracht het antwoord geeft. Hierdoor kan de leerling zelf opzoek gaan naar de oplossing en het gevoel van competentie verhogen. Relationele verbondenheid is het ervaren van warme of intieme relaties met anderen en het zich opgenomen voelen in een breder sociaal netwerk. Leerkrachten moeten bijvoorbeeld interesse tonen in de leerlingen. Als er veel lawaai is in de klas kan de leerkracht vragen wat er aan de hand is.

Als aan deze behoeften is voldaan, hebben de leerlingen de grootste kans om hun autonome motivatie te ontwikkelen en dingen uit volle overtuiging te ondernemen. Mensen gaan dus dingen ondernemen en exploreren als ze zich in een veilige en warme omgeving voelen. Het is belangrijk dat men het gevoel krijgt van vrije keuze en dat er voldoende structuur wordt geboden als de aangeboden opties te moeilijk zijn om allemaal te verkennen. Als de behoeften niet worden vervuld, dan gaan leerlingen hun motivatie kwijtraken of ze gaan gecontroleerde motivatie vertonen.

5. Waarderend onderzoek¹

In een waarderend onderzoek gaat men op zoek naar positieve ervaringen van mensen, naar momenten dat ze het gevoel hadden met het beste van zichzelf een bijdrage te kunnen leveren. In die verhalen komt dan de bezieling van de verteller naar boven. En daarmee kan een energiek toekomstbeeld ontworpen worden.

Bij een waarderend onderzoek wordt de nadruk gelegd op sterktes, successen en talenten in plaats van op zwaktes of beperkingen. In het onderwijs wordt er vaak gekeken naar wat een leerling niet kan. Vandaaruit worden er dan oplossingen bedacht.

¹BOUWEN, G., *Van bezieling tot beweging. De waarderende benadering toegepast*. Genk, Stebo vzw, 2007.

Wat iemand goed kan, krijgt bijna nooit aandacht. Bij een waarderend onderzoek komt juist wel de aandacht te liggen op talenten en sterke punten.

5.1. Ontstaansgeschiedenis¹

Het waarderend onderzoek werd in 1980 ontwikkeld door David Cooperrider in het kader van zijn doctoraalprogramma in organisatiegedrag. Cooperrider deed onder begeleiding van Suresh Srivastva een organisatieonderzoek naar cultuur en strategie in een ziekenhuis. De medische staf had weinig belangstelling voor een traditionele feedbacksessie van de bevindingen. Srivastva moedigde Cooperrider aan om de positieve aspecten als focus van de terugkoppeling te nemen. Hierna was er een enorme belangstelling en een grotere betrokkenheid. Ook andere groepen waren gemotiveerd om deel te nemen aan een waarderend onderzoek over hun werk.

In 1984 heeft Cooperrider zijn nog evoluerende ideeën over het waarderend onderzoek voor het eerst publiekelijk gepresenteerd op een wetenschappelijke conferentie van de Academy of Management. In 1986 verdedigt Cooperrider zijn thesis over waarderend onderzoek. Deze thesis is de basis voor het verdere werk over waarderend onderzoek. In 1987 publiceerde Cooperrider en Srivastva 'Appreciative Inquiry in Organizational Life' in een academisch tijdschrift. Dat was de eerste keer dat de trem 'waarderende benadering' werd gebruikt in een wetenschappelijke publicatie. In de loop van de jaren blijkt de waarderende benadering ook energie te geven in andere organisaties. Vandaag wordt waarderend onderzoek op grote schaal toegepast in organisatieontwikkeling, coaching en ontwikkelingssamenwerking.

5.2. De principes van het waarderend onderzoek^{1,2}

Het waarderend onderzoek bestaat uit vijf basisprincipes.

5.2.1. Het anticipatorisch principe

Dit is het belangrijkste uitgangspunt van de waarderende benadering. De positieve beelden en verwachtingen over de toekomst zijn de belangrijkste inspiratiebron voor de acties in het heden. Hoe meer je bewust bent van je verwachtingen, hoe groter de kans dat je je daar naartoe beweegt. Een waarderend onderzoek wil daarom mensen aanzetten om stil te staan bij de positieve beelden en verwachtingen die ze hebben over zichzelf.

¹BOUWEN, G., *Van bezieling tot beweging. De waarderende benadering toegepast.* Genk, Stebo vzw, 2007.

²IJBEMA, J., *Het waarderend werboek. Appreciative inquiry in de praktijk.* Nieuwerkerk aan den IJssel Gelling Publishing, 2011.

5.2.2. Het constructionistisch principe

Mensen maken hun eigen werkelijkheid door de sociale relaties die ze met elkaar hebben. Als je je hecht aan één werkelijkheid is het moeilijk om je gedachten daarover te veranderen. Het is belangrijk dat je mensen laat inzien dat niets vanzelfsprekend is en dat ze hun eigen realiteit maken.

5.2.3. Het poëtisch principe

Het verleden, het heden en de toekomst zijn belangrijk om van te leren en inspiratie op te doen. Je maakt jezelf tot wat je bent. Een waarderende benadering wil ervoor zorgen dat je iets kunt veranderen. Alles is veranderbaar.

5.2.4. Het positieve principe

Mensen kunnen op verschillende manieren omgaan met situaties en gebeurtenissen. Bij een waarderend onderzoek kijk je naar de situatie of gebeurtenis door een positieve bril. Je richt je op wat er goed gaat. Je voelt je beter als je naar positieve situaties kijkt in plaats van negatieve situaties.

5.2.5. Het simultaneiteitsprincipe

Veranderingen vinden plaats op het moment dat de eerste vraag wordt gesteld. De eerste vraag die gesteld wordt is belangrijk, omdat het bepaald hoe wij naar een situatie kijken. Deze vraag is ook belangrijk om bewust aandacht te leggen naar datgene waar we meer willen over weten.

5.3. Het waarderende onderzoek in vier fases^{1, 2}

Om doelgericht aan de slag te gaan met het waarderend onderzoek is de 4-D-methode ontwikkeld. De methode bestaat uit vier opeenvolgende fases: ontdekken (discovery), dromen (dream), ontwerpen (design) en uitvoeren (destiny). Met behulp van deze methode kan men onderzoeken waar de kracht van mensen ligt.

5.3.1. Fase 1: ontdekken

Er zijn verschillende manieren om de sterke punten en talenten van een persoon te zoeken. Een goede manier is om naar succesverhalen te vragen en van daaruit talenten en sterke punten te benoemen. Men vertrekt vanuit het vertellen van verhalen over sterke momenten uit het verleden, waarin men het gevoel had in zijn kracht te staan. De coach helpt de verteller bij het zo helder mogelijk terughalen van zijn beleving uit het verleden.

¹BOUWEN, G., *Van bezieling tot beweging. De waarderende benadering toegepast*. Genk, Stebo vzw, 2007.

²IJBEMA, J., *Het waarderend werboek. Appreciative inquiry in de praktijk*. Nieuwerkerk aan den IJssel Gelling Publishing, 2011.

Dit doet hij door te vragen naar concrete momenten en naar activiteiten die de persoon zelf heeft gedaan, want alleen daarin zullen talenten duidelijk worden. De vragen die de coach stelt zijn gericht op zien, horen, voelen en begrijpen. Dan uitzoeken wat er toen was dat de verteller energie gaf. Zo komt men stilaan te weten wat mensen gelukkig maakt en energie geeft. Vertellen over een mooi herinnering is meestal een heel aangename ervaring. De persoon (her)ontdekt wat hij goed kan. Na het gesprek probeert men samen te benoemen wat er in het gesprek ontdekt is. Dat levert inzichten op waarmee we in een toekomstplan heel wat kunnen doen.

5.3.2. Fase 2: Dromen

De droomfase steunt op de positieve ervaring en de ontdekkingen uit de eerste fase. Als men mensen laat dromen, moedigt men mensen aan om na te denken over hun toekomst. Er wordt een droomvraag gesteld die uitnodigt om een verhaal te vertellen over de wenselijke toekomst, waarin hij elke dag zijn sterke punten en talenten zou kunnen inzetten. Daarbij wordt er vertrokken uit de elementen die in de eerste fase tot uiting zijn gekomen. Laat de persoon spontaan over zijn droom vertellen. De coach luistert en probeert zijn toekomstbeeld mee te zien, te horen en te ervaren. Als die situatie is geschetst, vraag je door. Het is belangrijk om daarbij die situatie uit te diepen en zo concreet mogelijk te visualiseren. De droomvraag kan allerlei zaken opleveren zoals wat de verteller goed kan, wat hij graag doet, waar hij in gelooft, naar streeft, enzovoort. Al die zaken zijn bouwstenen voor de toekomst.

5.3.3. Fase 3: Plannen

Men gaat toekomstscenario's bedenken. We gaan kijken wat er nu is, en welke weg er kan worden afgelegd naar die toekomst. Het is dus een actieplan. Maar ook heel wat aandacht voor het ontdekken van hefboomen bij de persoon zelf, in zijn omgeving en in zijn context. Het blijft belangrijk om te onthouden aan wat in de verhalen energie gaf, zodat men dit ook kan gebruiken in het actieplan.

5.3.4. Fase 4: Uitvoeren

In de vorige fases heeft men over hun positieve verhalen, hun dromen en hun doelen vertelt. In deze fase gaat men concrete acties opstellen. Hier wordt verder gebouwd op vroegere successen. Steun van anderen is in deze fase van groot belang. Met deze fase eindigt het waarderend onderzoek en begint er een nieuwe fase. De acties die uit deze fase komen, zorgen voor verandering. Nieuwe ontwikkelingen zorgen voor nieuwe dromen, waardoor er weer een nieuw waarderend onderzoek kan starten.

6. Besluit

Talenten zijn aangeboren en je kunt het niet afleren. Talenten kosten je niet veel moeite en je kunt veel energie uit je talenten halen. Mensen vinden het vaak moeilijk om hun talenten te benoemen, omdat ze er meestal zelf geen goed beeld van hebben. Gelukkig bestaan er verschillende instrumenten en tools om talenten van iemand te ontdekken. Men kan ook opzoek gaan naar succeservaringen, om van daaruit talenten en sterke punten van iemand op te sporen. Anderen zien sneller de talenten en sterke punten van iemand, omdat de persoon zich er vaak zelf niet bewust van is. Men moet er wel opletten dat men niet gaat overdrijven met hun talenten, want dat kan negatief werken. Als dit zo is kan men zijn hefboomvaardigheden inzetten. Hefboomvaardigheden zijn aangeleerde vaardigheden die ervoor zorgen dat je je talenten beter kunt inzetten. Het is belangrijk dat mensen hun talenten kennen, ze willen deze dan verder ontwikkelen en gebruiken. De eerste stap hierin is het ontdekken van talenten.

In het eindwerk wordt het waarderend onderzoek toegepast. Het waarderend onderzoek is gebaseerd op de positieve psychologie. De positieve psychologie onderzoekt geluk, sterke punten van een persoon en talenten. Het is belangrijk om je sterktes en talenten te kennen, hierdoor krijgt je een positiever zelfbeeld.

Als je je talenten ontdekt hebt, kan je vanuit de zelfdeterminatietheorie gemotiveerd geraken om aan je talenten te werken. Zowel de hoeveelheid van de motivatie als de soort motivatie is belangrijk. Er is een verschil tussen intrinsieke motivatie en extrinsieke motivatie. Bij intrinsieke motivatie doe je iets, omdat je het fijn vindt. Bij extrinsieke motivatie doe je iets, omdat je het belangrijk vindt. Extrinsieke motivatie wordt onderverdeeld in drie soorten: externe regulatie, geïntrojecteerde regulatie en geïdentificeerde regulatie. Externe regulatie is een gecontroleerde motivatie. Een gecontroleerde motivatie gaat samen met gevoelens van druk en verplichtingen. Bij externe regulatie is er een druk van buitenaf of van de persoon zelf. De persoon heeft niet echt het gevoel dat hij een keuze heeft over wat hij al dan niet doet. Men gaat gedrag vertonen omdat er verwachtingen zijn en om geen straf te krijgen of om een beloning te krijgen. Geïntrojecteerde regulatie is ook een gecontroleerde motivatie. Bij geïntrojecteerde regulatie is er een interne druk. Iemand gaat iets doen om schuld of angst te vermijden. Geïdentificeerde regulatie is een autonome motivatie. Bij geïdentificeerde regulatie heeft de persoon het gevoel dat er vrijheid is en een keuze. Iemand doet iets, omdat er een externe reden is en omdat hij het nuttig vindt.

De motor van motivatie bestaat uit autonomie, competentie en relationele verbondenheid. Bij autonomie heb je het gevoel dat er een keuze en vrijheid is. Competentie houdt in dat

men zichzelf bekwaam vindt om een gewild resultaat te bekomen. Bij relationele verbondenheid heeft men intieme relaties met anderen. Als aan deze drie behoeften is voldaan, is er de meeste kans om autonome motivatie te ontwikkelen. Wanneer de behoeften niet worden vervuld, gaat de motivatie kwijtraken of gaat er gecontroleerde motivatie komen.

Het waarderend onderzoek is ontstaan in 1980. In een waarderend onderzoek gaat men op zoek naar positieve ervaringen, sterktes, successen en talenten om zo tot een toekomstbeeld te komen. Het waarderend onderzoek bestaat uit vijf principes. Het anticipatorisch principe is het belangrijkste. Positieve beelden en verwachtingen over je toekomstbeeld zijn een belangrijke bron voor je acties. Het constructionistisch principe zegt dat het belangrijk is dat je verschillende beelden hebt over de werkelijkheid. Het is belangrijk dat je beseft dat niets vanzelfsprekend is. Zowel het verleden, het heden en de toekomst zijn belangrijk bij het poëtisch principe. Je kunt uit alle drie veel leren. In een waarderend onderzoek wordt er uitgegaan van het positieve principe. Er wordt gericht op wat goed gaat. Het simultaneiteitsprincipe zegt dat het belangrijk is dat je een goede eerste vraag stelt. Deze vraag is belangrijk, omdat er veranderingen plaats vinden van zodra de eerste vraag wordt gesteld.

Het waarderend onderzoek bestaat uit vier opeenvolgende fases. In de eerste fase worden sterke punten en talenten van een persoon ontdekt. Een goede manier is om succesverhalen te bevragen over sterke momenten in het verleden. Na de eerste fase komt de droomfase. Men laat de persoon dromen over zijn toekomst, waarin hij zijn sterke punten en talenten kan inzetten. De droomvraag kan allerlei zaken opleveren die belangrijk zijn voor de toekomst. In de derde fase gaat men kijken wat er nu is en welke weg er kan worden afgelegd naar de gedroomde toekomst. In de laatste fase wordt er een actieplan gemaakt. Dit is in principe de laatste fase, maar met deze fase begint er eigenlijk terug een nieuwe fase. De acties in het actieplan zorgen voor verandering en nieuwe dromen. Hierdoor kan er een nieuw waarderend onderzoek tot stand komen.

Deel 3: Praktisch gedeelte

1. Inleiding

De resultaten met betrekking tot het waarderend onderzoek met enkele leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs worden in het praktisch gedeelte beschreven. Er is gebruikt gemaakt van een kwalitatief onderzoek, zodat er tijd was om met elke leerling individueel aan de slag te gaan. Er werden vijf waarderende onderzoeken gedaan bij drie meisjes en twee jongens. Het is geen representatief onderzoek. De resultaten gelden niet voor alle jongeren in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Eerst worden de leerlingen voorgesteld. Daarna wordt er ingegaan op de onderzoeksmethode. Het praktisch gedeelte bevat een nulmeting en een eindmeting. De resultaten van het waarderend onderzoek zijn terug te vinden in dit gedeelte. Daarnaast worden er kritische bedenkingen vermeld en tenslotte wordt er een conclusie geformuleerd.

2. Voorstelling leerlingen

2.1. Leerling 1

Leerling 1 is 16 jaar oud. Hij volgt de sportopleiding voetbal. Hij toont erg weinig motivatie en inzet voor zijn theorievakken. Tijdens de dagen dat hij theorie krijgt op school is hij regelmatig afwezig. Hij is het eerste trimester van dit schooljaar 14 halve dagen problematisch afwezig geweest op school. Hij is daarnaast ook nog 6 halve dagen afwezig geweest bij de sport.

2.2. Leerling 2

Leerling 2 is 18 jaar oud. Hij volgt de opleiding keukenmedewerker. Hij is nieuw op de school. Hij is dit schooljaar nog niet afwezig geweest.

2.3. Leerling 3

Leerling 3 is 17 jaar oud. Zij volgt de opleiding logistiek helper in de zorginstellingen. Zij is al regelmatig van school en van richting veranderd. Leerling 3 is nieuw op de school. Zij heeft een gekende afwezigheidsproblematiek. Zij is 4 halve dagen problematisch afwezig geweest tijdens het eerste trimester. Zij heeft daarnaast nog 2 halve dagen open staan. Deze openstaande dagen kunnen nog gewettigd worden binnen een periode van 10 schooldagen.

2.4. Leerling 4

Leerling 4 is 16 jaar oud. Zij volgt de opleiding logistiek helper in de zorginstellingen. Zij is nieuw op de school. Zij is al regelmatig van school en van richting veranderd. Zij heeft in het verleden een afwezigheidsproblematiek gehad. Zij is het eerste trimester 6 halve dagen problematisch afwezig geweest. Zij heeft ook nog 4 halve dagen open staan.

2.5. Leerling 5

Leerling 5 is 19 jaar oud. Zij volgt de opleiding logistiek helper in de zorginstellingen. Zij is al enkele keren van school en richting veranderd. Zij is het 9 halve dagen problematisch afwezig geweest tijdens het eerste trimester. Zij heeft daarnaast nog 2 halve dagen open staan.

3. Onderzoeksproces

Om het waarderend onderzoek uit te proberen werd er gekozen om individuele gesprekken te voeren met de leerlingen, zodat er voldoende aandacht kon gegeven worden aan iedereen. Het was de bedoeling om elke leerling één keer per week gedurende zeven weken te zien, maar door de afwezigheidsproblematiek is dit jammer genoeg niet bij elke leerling gelukt. De leerlingen zijn ook maar twee dagen per week op school aanwezig en er hebben uitstappen plaatsgevonden, dus het was soms moeilijk om de leerlingen op een afgesproken tijdstip te zien.

4. Nulmeting

Eerst werd er aan de leerlingen gevraagd om een nulmeting in te vullen. Uit de nulmeting blijkt dat leerling 1 niet graag naar school komt. Leerlingen 2, 3 en 5 komen een beetje graag naar school. Leerling 4 komt gemiddeld graag naar school. Leerlingen 1, 2, 4 en 5 voelen hun redelijk goed in hun vel. Leerling 3 voelt haar niet zo goed in haar vel. Leerlingen 1 en 2 hebben geen beeld van wat zij goed kunnen. Leerling 3 kan goed poetsen en koken. Leerling 4 kan goed met ouderen mensen omgaan. Leerling 5 kan goed sporten. Leerling 1 voetbalt graag en hij is graag bij zijn familie. Leerling 2 kookt graag en hij vindt fitness fijn. Leerling 3 gaat graag shoppen. Leerling 4 gaat graag uit. Leerling 5 sport graag. Leerling 2 heeft al een toekomstperspectief, hij zou graag later kok willen worden. Leerling 3 wil later een goede job, kinderen, een huis en een huisdier. Leerling 4 wil bejaardenverzorgster worden. Leerlingen 1 en 5 hebben nog geen toekomstperspectief.

Zie bijlage 1: nulmetingen

5. Rapportering resultaten

5.1. Ontdekken

5.1.1. Succesverhalen

Uit het onderzoek blijkt dat de leerlingen het moeilijk vinden om succesverhalen te vertellen. Ze gaven aan dat ze het moeilijk vonden om positieve kenmerken over zichzelf te vertellen. Aan de hand van vragen te stellen zijn er toch enkele sterke punten uit hun antwoorden naar boven gekomen. Leerling 1 kan goed voetballen en hij is sportief, hij gaat graag met zijn familie om, hij heeft veel zelfvertrouwen en hij durft risico's te nemen. Leerling 2 kan goed luisteren. Hij is sportief, vooral fitness doet hij graag. Hij is ordelijk, dat is een pluspunt in de keuken. Hij kookt graag, maar hij heeft graag een mooi opgeruimde keuken om in te werken. Uit het gesprek met leerling 3 blijkt dat zij een vriendelijke persoon is en dat zij graag mensen helpt. Leerling 4 is snel tevreden, zij heeft niet veel nodig om gelukkig te zijn. Zij is heel sociaal en zij kan goed luisteren. Zij helpt graag mensen. Leerling 5 kan goed lopen, dansen en thaiboksen.

5.1.2. Godentest

Er werd al snel opgemerkt dat de succesverhalen geen succes waren. Er was meer nodig om de sterke punten naar boven te halen bij de leerlingen. Via een godentest die peilt naar hun talenten en interesses is er op zoek gegaan naar sterke punten van de leerlingen. De godentest is te vinden op www.ohmygods.be. De test verschilt voor jongens en meisjes. De test bestaat uit heel wat vragen. Na het beantwoorden van de vragen krijg je het resultaat. De verschillende goden staan afgebeeld met een procent. De god waarbij het hoogste percentage staat, komt het beste overeen met de leerlingen. De leerling kan dan kijken waar de god voor staat, wat de sterktes en zwaktes zijn voor die god en welk soort job bij hen past. Opmerkelijk was dat bij de meeste leerlingen er maar één god boven de rest uitsprong. Leerling 5 scoorde bij een aantal goden hoog, maar zij herkende haar alleen maar in de hoogst scorende god.

Alle leerlingen gaven aan dat ze zich herkenden in de antwoorden. Leerling 1 is een vrijgeveige persoon. Hij is graag bij zijn vrienden. Hij is trouw aan zijn vrienden en voor zijn vrienden gaat hij door het vuur. Leerling 2 is creatief. Hij toont meestal grote inzet, vooral voor de dingen die hij graag doet zoals koken. Leerling 3 is meestal positief ingesteld. Zij is heel zorgzaam, vooral voor ouderen mensen. Zij is zeer behulpzaam en zij helpt graag mensen die problemen hebben. Zij is betrouwbaar, zij kan goed geheimen bewaren. Leerling 4 is zeer sociaal en zij heeft graag contact met andere mensen. Zij is heel spontaan. Zij kan snel van dingen genieten. Leerling 4 voelt haar snel goed bij vreemde

mensen, zij is niet verlegen om contact te leggen. Leerling 5 kwam een hoge score uit bij 3 goden, maar zij herkende haar alleen maar in de hoogst scorende god. Zij is zeer vrijgevig. Als iemand haar iets vraagt, geeft zij het meteen. Zij is behulpzaam en zorgzaam. Als iemand hulp vraagt, helpt zij de persoon onmiddellijk. Als zij ziet dat iemand problemen heeft, vraagt zij ook onmiddellijk of zij de persoon kan helpen. Als zij bijvoorbeeld in de winkel een oude vrouw ziet die niet ergens aan geraakt, helpt zij deze vrouw. Leerling 5 is betrouwbaar. Vrienden weten dat zij bij haar terecht kunnen met al hun geheimen, zij vertelt niets verder. Zij is van Marokkaanse afkomst. Zij is zeer zelfstandig, dat heeft zij van haar cultuur meegekregen. Van jongs af aan heeft zij al verschillende dingen aangeleerd gekregen.

Zie bijlage 2: godentesten

5.1.3. Held

Na deze stappen is geprobeerd om over te gaan naar de droomfase. Leerlingen 2 en 4 hebben de droomvraag beantwoord, maar daarna werd het duidelijk dat er nog niet genoeg informatie aan sterke punten en talenten was. De droomvragen waren vooral gebaseerd op fantasie die weinig te maken hadden met hun sterke punten en talenten. Er is besloten om de droomvraag nog even uit te stellen en om nog verder op zoek te gaan naar meer sterke punten en talenten van de leerlingen. Dit nam veel meer tijd in dan voorzien, maar het was belangrijk dat de leerlingen voldoende besef hadden van hun sterke punten en talenten.

Er werd aan de leerlingen gevraagd of ze zich iemand konden inbeelden die een held voor hen is, iemand die ze bewonderen. Meestal bewonderen mensen iemand die dezelfde eigenschappen als zichzelf hebben, maar ze zien deze eigenschappen niet bij zichzelf. Leerling 1 koos zijn vader als held, omdat zijn vader een harde werker is. Zijn vader helpt vaak andere mensen, hier heeft hij veel respect voor. Leerling 1 merkt deze eigenschappen ook bij zichzelf op. Hij werkt hard voor de dingen die hij graag wil bereiken zoals voetbal. Hij helpt ook graag andere mensen zoals zijn vader, vooral mensen die het moeilijk hebben helpt hij graag. Voor leerling 2 is zijn moeder zijn held. Hij bewondert zijn moeder omdat zij altijd hard werkt en omdat zij altijd voor iedereen klaar staat. Leerling 2 geeft aan dat als hij wil, hard kan werken. In de keuken werkt hij meestal hard. Hij staat altijd klaar voor zijn vrienden. Als zijn vrienden problemen hebben, gaat hij hen altijd helpen. Leerling 3 heeft deze methode niet willen uitvoeren. Leerling 4 bewondert haar mama. Haar mama heeft veel lichamelijke problemen, maar toch doet zij nog alles voor haar. Zij doet heel het huishouden, zij maakt 's morgens haar boterhammen, enzovoort. Haar mama kan goed koken. Zij is altijd heel enthousiast en blij, zelfs als het minder goed

gaat met haar. Haar mama is heel zelfstandig. Zij is op jonge leeftijd gescheiden van haar man en heeft alleen voor leerling 4 gezorgd en dat is heel goed verlopen. Zij vindt het fijn om voor anderen te zorgen. Als vrienden van leerling 4 langskomen, maakt zij bijvoorbeeld ook eten voor hen. Zij kan goed praten en goed luisteren. Leerling 4 merkt enkele van deze kenmerken ook bij haar op. Leerling 4 vindt dat zij ook zelfstandig is. Als haar mama op vakantie is, kan ze goed voor zichzelf zorgen. Zij vindt het ook fijn om voor anderen te zorgen, vooral voor bejaarden. Zij vindt dit fijn, omdat ze veel waardering van hen krijgt. Leerling 5 verkoos zangeres Shakira, omdat zij goed kan zingen, mooi kan buikdansen en dat zij mooi haren heeft. Zij zelf kan ook goed dansen.

5.1.4. Talentenlijst

Andere zien meestal sneller wat de sterke punten en talenten van iemand zijn. Er is aan de leerlingen gevraagd om hun ouders en vrienden te bevragen naar hun sterke punten en talenten. De leerlingen gaven aan dat ze dat vergeten waren, maar misschien gaven ze er geen voldoende aandacht aan. Om hun eraan te herinneren en om het gemakkelijker te maken voor hun ouders en vrienden is er een talentenlijst meegegeven. De lijst was een opsomming van verschillende talenten, zodat de ouders en de vrienden voorbeelden hadden. Het zou jammer zijn als de leerlingen naar talenten vroegen en als hun ouders of vrienden geen voorbeelden konden bedenken.

Leerling 2 heeft zijn talenten bevraagd bij zijn ouders. Zijn ouders gaven aan dat hij een harde werker is en dat hij een groot doorzettingsvermogen heeft. Hij herkent deze voorbeelden vooral in de keuken. Hij kookt graag en daar doet hij goed zijn best voor. Leerling 3 heeft een aantal keren niet willen meewerken. Zij heeft deze lijst meegekregen, maar verder heeft zij er niets mee gedaan. Volgens de moeder van leerling 4 is leerling 4 erg sociaal en zorgzaam. Deze antwoorden heeft zij zelf ook al aangegeven. Deze antwoorden zijn dus erg bekend voor haar. Van leerlingen 1 en 5 zijn er geen resultaten. Zij zijn dit telkens vergeten te bevragen.

Zie bijlage 3: talentenlijst

5.1.5. Sterke punten en talenten

Uit de bovenstaande resultaten kan men de volgende sterke punten en talenten van de leerlingen afleiden:

Leerling 1: hard werken voor dingen die hij graag doet, mensen helpen, respectvol, risico's durven nemen, sportief, trouw zijn, voetballen, vrijgevig en zelfvertrouwen.

Leerling 2: creatief zijn, doorzettingsvermogen, hard werken voor dingen die hij graag doet, zorgen voor vrienden, koken, luisteren, ordelijk en sportief.

Leerling 3: Behulpzaam, betrouwbaar, positief ingesteld, vriendelijk en zorgzaam.

Leerling 4: contacten kunnen leggen, heeft niet veel nodig om gelukkig te zijn, luisteren, sociaal, spontaan, zelfstandig en zorgzaam.

Leerling 5: behulpzaam, betrouwbaar, dansen, lopen, thaiboksen, vrijgevig, zelfstandig en zorgzaam.

5.1.6. Top drie

Er werd aan de leerlingen gevraagd om een top drie samen te stellen van hun sterke punten en talenten, die ze graag doen.

	1	2	3
Leerling 2	Koken	zorgen voor vrienden	doorzettingsvermogen
Leerling 4	Zorgzaam	luisteren	Sociaal
Leerling 5	Vrijgevig	zorgzaam	Behulpzaam

Voor leerlingen 1 en 3 zijn er geen resultaten.

5.2. Dromen

Eerder waren twee leerlingen al gestart met de droomvraag, maar deze leverde weinig resultaat op. De droomvragen waren toen niet gebaseerd op hun sterke punten en talenten. Nadat de leerlingen een beter beeld hadden van hun sterke punten en talenten, werd er terug gestart met de droomfase. De resultaten van de top drie werden gebruikt als ondersteuning.

“Je doet je ogen dicht en je wordt pas 10 jaar later wakker. Je dromen zijn echt geworden. Vertel eens hoe je leven eruit ziet? ” Er kwamen een paar ideeën naar boven bij het stellen van deze vraag.

Leerling 2 is een stille jonge. Hij praat niet gemakkelijk. Dit was vooral te merken in deze fase. Hij gaf aan dat hij niet echt dromen heeft. Hij wist niet veel te vertellen. Hij zou graag een vrouw en twee kinderen hebben. Hij zou goed voor zijn kinderen zorgen. Hij wil dat zijn kinderen niets te kort komen. Hij zou graag een groot huis hebben, zodat hij genoeg plaats heeft om al zijn vrienden te ontvangen. Zijn vrienden zijn heel belangrijk voor hem.

Hij zou later kok willen zijn in goed restaurant. Hij maakt graag eten voor mensen, omdat mensen van eten genieten. Zelf eet hij ook graag, daarom vindt hij koken leuk. Bij drukke dagen zoals feestdagen zal het druk zijn in de keuken, maar met zijn doorzettingsvermogen zal dat geen probleem zijn.

Uit het antwoord van leerling 4 blijkt dat ze later graag een chowchow hondje heeft. Zij vindt het een schattig hondje, omdat hij een blauwe tong heeft. Zij vindt honden leuk. Zij is vroeger vaak alleen geweest en zij zou daarom graag een hondje hebben, zodat zij later altijd gezelschap heeft. Zij zou haar hondje veel aandacht geven en regelmatig met haar hondje gaan wandelen. Zij wil een groot huis hebben, zodat er voldoende plaats is voor een huisdier. Zij zorgt graag voor anderen, zowel voor mensen als dieren. Zij zou graag in een rusthuis gaan werken om de bejaarden te verzorgen, maar zij zou er niet willen poetsen. Toen haar opa dement is geworden, heeft zij hem mee helpen verzorgen. Zij kreeg veel respect terug van haar opa. Hierdoor is de interesse ontstaan. Bejaarden hebben vaak niemand meer. Zij zou regelmatig alle bejaarden een bezoekje brengen zodat ze niet eenzaam zijn en zij zou een luisterend oor bieden. Zij zou daarnaast ook nog willen werken in het animatieteam van het rusthuis. Zij vindt het fijn als ze oudere mensen gelukkig ziet, daar krijgt ze voldoening van. Na haar werk zou ze regelmatig met haar mama op restaurant gaan, omdat haar mama ook altijd voor lekker eten heeft gezorgd. Zij zelf kan niet goed koken, daarom zou ze haar mama meenemen naar een restaurant. Zij zou veel tijd doorbrengen samen met haar mama, omdat haar mama altijd al haar beste vriendin is geweest. Zij zou vaak op stap gaan, want op stap leert zij vaak nieuwe mensen kennen. Zij legt graag contacten met nieuwe mensen, omdat zij graag veel vrienden heeft.

Leerling 5 zou niet willen dat al haar dromen uitkomen. Mensen die alles hebben wat ze willen, zijn daarom niet gelukkiger. Leerling 5 is al getrouwd, maar haar man woont nu nog in Marokko. Zij zou graag samenwonen met haar man. Over een vijftal jaren zou zij graag één of twee kinderen hebben. Zij zou goed voor haar kinderen zorgen, maar zij zou niet echt het moederlijk type willen zijn zoals de meeste Marokkaanse vrouwen. Zij zou haar gezin graag combineren met werken. Zij zou graag werken als tolk of als kinderverzorgster. Zijzelf is van Marokkaanse afkomst, toen zij naar België is gekomen had zij problemen met de taal. Zij begreep de mensen niet. Zij zou haar daarom willen inzetten voor mensen die geen of onvoldoende Nederlands kennen. Kinderverzorgster lijkt haar ook een interessant beroep. Zij is graag bezig met kinderen. Zij heeft al regelmatig opgepast op haar neefjes en nichtjes en dat vindt zij fijn om te doen. Eigenlijk maak het voor haar niet echt uit welke job ze doet, zolang zij maar andere kan helpen. Als zij anderen gelukkig ziet, dan wordt zij ook automatisch gelukkig. Daarnaast wil zij graag

haar rijbewijs behalen. Nu is zij nog afhankelijk van haar ouders, maar als zij een rijbewijs heeft kan zij meer zelfstandiger zijn. Zij loopt haar ouders niet graag achterna. Zij heeft niet graag dat andere voor haar moeten zorgen, zij zorgt liever voor andere.

Leerling 5 is voor de kerstvakantie een aantal keren onwettig afwezig geweest op school. Na de vakantie werd haar gevraagd waarom zij onwettig afwezig was. Zij gaf aan dat zij zich niet goed voelde in haar vel, omdat zij van haar man gaat scheiden. Normaal was het de bedoeling om met leerling 5 te starten met de planningsfase, maar door de gebeurtenissen kwam haar droomfase niet meer overeen met de werkelijkheid. Er is terug een nieuwe droomvraag aan haar gesteld. De nieuwe droomfase kwam overeen met de oude, alleen het beeld over haar man en gezin was gewijzigd. Zij zou nu nog enkele jaren van haar jeugd willen genieten. Pas als ze de leeftijd van 25 jaar heeft, zou zij terug een man willen. Zij zou ook willen dat haar geloof verandert. Zij is vroeger samen geweest met een Belg, maar haar familie keurde dat niet goed. Zij heeft toen haar vriendje moeten verlaten van haar familie, dat deed haar pijn en gaf haar veel verdriet. Zij zou graag zelf willen kiezen bij wie ze samen is.

Voor leerlingen 1 en 3 zijn er geen resultaten.

5.3. Plannen

Leerling 2 is dit jaar gestart met de opleiding keukenmedewerker. Hij is 18 jaar oud dus niet meer leerplichtig, maar hij wil toch nog verder doen om zijn droom te bereiken. Hij heeft een grote passie voor koken en met zijn doorzettingsvermogen denkt hij dat dit haalbaar is. Hij hoopt dat hij over vier jaar aan het werk is als kok.

Leerling 4 volgt nu de opleiding logistiek helper zorginstelling. Met deze opleiding zou zij meteen aan de slag kunnen gaan in een rusthuis. Zij zou er maaltijden kunnen bedienen, afruimen en afwassen, bedden opmaken, kamers onderhouden, enzovoort. Met deze opleiding mag zij geen directe zorg bieden aan de bejaarden. Nochtans wil zij zorg bieden aan de bejaarden. Zij zou na het behalen van deze opleiding nog willen verder studeren, zodat zij zorg kan bieden aan bejaarden. Zij is zeer sociaal, dat is pluspunt voor deze job. Om een hondje te kunnen kopen moet zij geld hebben. Het is dus belangrijk dat zij een job heeft. Als zij kan werken in een rusthuis verdient zij geld en kan zij een hondje kopen.

Leerling 5 is van plan om een gesprek aan te gaan met haar ouders. Zij zou met haar ouders willen bespreken dat zij graag zelf kiest met welke jongen zijn samen is, ongeachte van het geloof. Zij is wel bang voor de reactie van haar ouders, want zij heeft

een traditioneel gezin. Haar kinderwens gaat zij nog een aantal jaren uitstellen. Zij wil eerst genieten van haar jeugd en als ze 25 jaar oud is wil zij op zoek gaan naar een goede man. In haar dromen zou ze later graag tolk worden, maar dat zijn zware studies. Zij geeft zelf aan dat zij niet goed kan studeren. Zij is niet van plan om verder iets te ondernemen aan deze droom. Zij is van plan om haar in te zetten voor haar opleiding logistiek helper in de zorginstellingen, omdat zij met deze opleiding ook van andere kan zorgen en voor andere mensen iets kan betekenen. Na de opleiding wil zij gaan solliciteren in een kinderdagverblijf.

Voor leerlingen 1 en 3 zijn er geen resultaten.

5.4. Uitvoeren

Om zijn doel te bereiken gaat leerling 2 zijn best proberen te doen op school. Hij heeft hiervoor wel de steun van zijn mama nodig.

Leerling 4 voelt energie om er iets mee te doen. Ze gaat de komende tijd haar best doen op school, zodat zij slaagt met haar opleiding. Daarna is zij zeker nog van plan om verder naar school te gaan, zodat zij een diploma kan behalen als verzorgende. Zij heeft niemand nodig om haar doel te bereiken. Zij heeft ook geen steun van familie of vrienden nodig, want deze kunnen druk op haar zetten en dat werkt bij haar negatief. Alleen haar inzet en motivatie kunnen ervoor zorgen dat zij haar doel bereikt.

Voor leerlingen 1, 3 en 5 zijn er geen resultaten.

6. Eindmeting

Op het einde van het onderzoek is er een eindmeting gedaan, ook bij de leerlingen waarvan het onderzoek niet afgelopen is. De eindmeting is identiek aan de nulmeting. Hierdoor kan men afleiden of het waarderend onderzoek resultaat heeft opgeleverd.

Uit de resultaten blijkt dat leerling 2 een beetje liever naar school dan bij het begin van het onderzoek. Hij voelt zich nog even goed in zijn vel. In het begin van het onderzoek had hij geen beeld van wat hij goed kan, daar is nu verandering in gekomen. Hij weet dat hij goed kan koken. Hij doet nog altijd dezelfde dingen graag, nl. koken en fitness. Hij had al een toekomstbeeld en dat was kok worden, maar in de eindmeting geeft hij aan dat hij een goede kok wilt worden in een goed restaurant en dat hij een mooi huis wilt hebben.

Uit de antwoorden van leerling 4 blijkt dat zij liever naar school komt. Zij voelt zich iets beter in haar vel. Zij had tijdens de nulmeting al een beeld van wat zij goed kan, namelijk voor anderen zorgen. Zij is graag bij haar vrienden. Zij wist voor het onderzoek al dat zij later bejaarden wilt verzorgen. Na het onderzoek wil zij naast bejaarden verzorgen een goed betaalde job, een hondje en een huis.

Leerling 5 komt na het onderzoek nog even graag naar school. Ondanks haar problemen voelt zij haar nog even goed in haar vel. Tijdens de nulmeting gaf zij aan dat ze goed kan sporten. Na het onderzoek geeft zij naast sporten ook nog aan dat zij goed voor andere kan zorgen. Zij sport nog altijd graag. In het begin van het onderzoek had zij nog geen toekomstbeeld, dat heeft zij nu wel. Zij geeft aan dat zij later een gelukkig gezin wilt en een goede job in een kinderdagverblijf.

Voor leerlingen 1 en 3 zijn er geen resultaten.

Zie bijlage 4: eindmetingen

7. Kritische bedenkingen

Volgens het waarderend onderzoek zijn succesverhalen bevragen een goede manier om de sterke punten en talenten van een persoon te ontdekken. Tijdens het onderzoek werd vastgesteld dat de leerlingen het moeilijk vonden om positief over hun te praten en ze vonden het daarom moeilijk om succesverhalen te vertellen. Het was dus moeilijk om van daaruit voldoende sterke punten en talenten te halen van iedere leerling.

Het waarderend onderzoek is een verbale methode. De leerlingen moeten nogal veel praten. De methode werkt minder goed bij leerlingen die niet vlot praten.

De droomfase moet zo kort mogelijk aansluiten op de ontdekkingsfase, omdat dan de leerling nog in hun flow zijn. Deze flow kunnen de leerlingen dan gebruiken in het voorstellen van een toekomstbeeld. Uit de resultaten blijkt dat deze vijf leerlingen het moeilijk vonden om succesverhalen te vertellen. Bij hun zijn er meerdere methodes gebruikt om hun sterke punten en talenten te ontdekken. Dit is in verschillende gesprekken gebeurd, omdat de gesprekken anders te lang duren en de leerlingen hun niet meer zouden kunnen concentreren. Als men belemmeringen ondervindt, is het moeilijk om de droomfase snel laten aan te sluiten op de ontdekkingsfase. De leerlingen vinden het ook moeilijk om hun droomvraag te baseren op hun sterke punten.

De nulmeting en de eindmeting zijn een momentopname. Het is een subjectief gegeven om te controleren of er veranderingen zijn bij de leerlingen. Uit de resultaten blijkt dat de leerlingen hetzelfde of hoger scoren. Is dit misschien toevallig? Deze resultaten geven een aanwijzing dat het waarderend onderzoek een positief effect had, maar andere factoren kunnen de score op een bepaald moment beïnvloeden. Bijvoorbeeld hoe de dag verliep.

8. Conclusie

Sommige leerlingen waren afwezig tijdens de afspraken of leerling 3 is regelmatig niet willen komen. Er was beter van in het begin benadrukt dat het belangrijk was, waarmee ze bezig waren. Hierdoor is het waarderend onderzoek niet bij alle leerlingen volledig gebeurd.

Regelmatig zijn afgesproken gesprekken niet kunnen doorgaan, daardoor zat er soms wat tijd tussen eer er een volgend gesprek kon doorgaan. De leerlingen wisten dan meestal niet meer wat er de vorige keer juist allemaal besproken was. Alles moest dan herhaalt worden en zo ging er heel wat tijd verloren. Er waren geen afspraken gemaakt wat de leerlingen moesten doen als een afspraak niet kon doorgaan. Er was beter naar de leerlingen hun gsm-nummer gevraagd, zodat er sneller een nieuwe afspraak gemaakt kon worden.

Er was misschien een betere kwaliteit geweest als alle gesprekken in een vast, aangenaam lokaal hadden kunnen doorgaan. Soms waren er geen lokalen vrij en hebben er gesprekken plaatsgevonden in de keuken. Hier kwamen soms leerkrachten binnen gevallen en werden de gesprekken verstoord.

Goede vragen stellen zijn belangrijk bij deze methode. Ik had misschien betere vragen kunnen stellen, zodat de antwoorden uitgebreider waren en dat er meer informatie was.

Op voorhand had ik beter nagedacht over wat te doen als iemand geen verhaal wist of als hij snel uitgepraat was, zodat er beter op gereageerd kon worden.

Het waarderend onderzoek is nog niet afgelopen bij alle leerlingen. Als men het onderzoek wil afmaken bij de leerlingen, kan men beter het onderzoek terug van in het begin opstarten. Het is belangrijk dat er niet veel tijd zit tussen de fases. Bij leerling 3 is

het niet aangeraden om het onderzoek verder te doen. Zij is een zeer koppige persoon en zij wil regelmatig niet meewerken.

Om te werken met talenten is het belangrijk dat men een goede visie heeft over talenten. Men moet de bestaande methodieken en materialen goed kennen. Als ik dit onderzoek opnieuw zou doen, zou ik eerst de materialen beter bestuderen. Ik heb nu pas tegen het einde van mijn eindwerk uitgebreid kennis gemaakt met verschillende materialen. In een deelgroep over talent en kiezen op de stageplaats, heb ik een aantal methodieken en materialen voorgesteld aan maatschappelijk werkers.

Uit de resultaten blijkt dat de leerlingen even graag of een beetje liever naar school komen. Het waarderend onderzoek heeft hun motivatie een beetje verhoogd. Toch hebben enkele leerlingen nog steeds problematische afwezigheden. Het waarderend onderzoek heeft ervoor gezorgd dat de leerlingen een beter beeld hebben van hun sterktes, talenten en hun toekomst.

Dit eindwerk kan een meerwaarde zijn voor de stageplaats. Als ze een begeleiding moeten doen bij deze leerlingen, hebben ze vooral een beter beeld van de sterke punten, talenten en het toekomstbeeld van de leerlingen. De school kan attent gemaakt worden op de mogelijkheden van de leerlingen, zodat het CLB meer basis heeft om hier op verder te werken. Het CLB kan gebruik maken van de ervaringen om valkuilen te vermijden.

Het CLB kan nog een vervolgonderzoek doen. Er kan aan de leerkrachten gevraagd worden of ze effect zien bij de leerlingen. De leerlingen kunnen na enkele maanden terug bevroegd worden. Er kan bevroegd worden hoe ze na enkele maanden kijken naar het waarderend onderzoek en of het onderzoek nog een effect heeft op hun welbevinden, zelfbeeld en onderwijsloopbaan.

9. Besluit

Het waarderend onderzoek bij de leerlingen is gebeurd aan de hand van individuele gesprekken. Het onderzoek is enkele keren niet kunnen doorgaan, omdat de leerlingen afwezig waren. Eerst hebben de leerlingen een nulmeting ingevuld, zodat op het einde van het onderzoek kon vergeleken worden of er resultaat was. Er zijn verschillende methodes gebruikt om de sterke punten en talenten van de leerlingen te ontdekken. Eerst hebben de leerlingen succesverhalen verteld, maar dit verliep niet vlot. De leerlingen vonden het moeilijk om positief over zichzelf te praten. De leerlingen hebben daarna een

godentest ingevuld. Als resultaat kwamen er sterke punten van de leerlingen. De leerlingen herkenden hun sterk in de resultaten. Ze hebben vervolgens een held voor hun benoemd, omdat men meestal iemand bewondert die dezelfde eigenschappen als zichzelf hebben. De leerlingen herkende enkele eigenschappen van hun held bij zichzelf. Andere zien meestal sneller wat de sterke punten en talenten van iemand zijn, daarom hebben familieleden en vrienden sterke punten en talenten van de leerlingen benoemd. Via deze methodes zijn er verschillende sterke punten en talenten van de leerlingen naar boven gekomen. De leerlingen hebben een top drie gemaakt. Deze konden een hulpmiddel zijn bij het maken van hun dromen. De leerlingen hebben maar een beetje hun fantasie laten lopen bij het vertellen van hun dromen. Ze hadden dit uitgebreider mogen doen. Uit de droomvragen hebben de leerlingen verschillende plannen gemaakt. Ze willen zich allemaal inzetten om hun dromen te bereiken. Om hun doelen te bereiken gaan ze vooral goed hun best doen op school. Op het einde van het onderzoek is er een eindmeting gedaan, deze was identiek aan de nulmeting. Uit de resultaten blijkt dat er vooruitgang is gemaakt.

Succesverhalen vertellen is een goede manier om achter sterke punten en talenten te komen, maar in het onderzoek bleek dat de leerlingen dit moeilijk vonden. Het waarderend onderzoek is een verbale methode. Het werkt minder goed bij leerlingen die het moeilijk vinden om te praten. Het is belangrijk dat de fases elkaar snel opvolgen, maar soms was dat niet haalbaar. De nulmeting en de eindmeting zijn momentopnames, dus het is een subjectief gegeven om te controleren of er veranderingen zijn.

De leerlingen moesten duidelijker geïnformeerd worden over het belang van het onderzoek. Het onderzoek is nu niet bij alle leerlingen volledig gebeurd. Als de leerlingen beter op de hoogte waren, hadden ze hun misschien beter ingezet.

Sommige leerlingen waren afwezig tijdens de afspraken of leerling 3 is regelmatig niet willen komen. Er was beter van in het begin benadrukt dat het belangrijk was, waarmee ze bezig waren. Hierdoor is het waarderend onderzoek niet bij alle leerlingen volledig gebeurd. Er had een betere kwaliteit kunnen zijn als de gesprekken in een vast en aangenaam lokaal konden plaatsvinden. In sommige fases is er maar beperkte informatie naar boven gekomen. In het begin was beter nagedacht over hoe er voldoende informatie uit de leerlingen gehaald kon worden. Het waarderend onderzoek is nog niet afgelopen bij alle leerlingen. Als men het onderzoek wil afmaken bij de leerlingen, kan men beter het onderzoek terug van in het begin opstarten, want de leerlingen gaan waarschijnlijk niet meer alles weten. Om dit onderzoek te doen is het belangrijk dat men voldoende kennis heeft over de bestaande methodieken en materialen. Het was de bedoeling om via dit

onderzoek de motivatie bij de leerlingen te verhogen. Het onderzoek heeft hun motivatie een beetje verhoogd, maar via dit onderzoek hebben de leerlingen vooral een beter beeld van hun sterktes, talenten en hun toekomst. Het eindwerk kan een meerwaarde zijn voor de stageplaats. Ze hebben een beter beeld van leerlingen hun sterke punten, talenten, toekomstbeeld en hun mogelijkheden. Na dit onderzoek is er nog vervolgonderzoek mogelijk. Er kan bij de leerkrachten gepolst worden of zij effecten opmerken of de leerlingen kunnen nog bevraagd worden of er vooruitgang is gemaakt met hun dromen.

Deel 4: kritische kijk

1. Inleiding

In het laatste gedeelte ga ik mijn kritische kijk op mijn eindwerk beschrijven. Achtereenvolgens geef ik mijn kritische kijk weer op het deeltijds beroepssecundair onderwijs, de motivatie in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, de afwezigheden in het deeltijds beroepssecundair onderwijs en het CLB. In dit gedeelte worden ook beperkingen van het onderzoek besproken. Er zijn ideeën voor een vervolgonderzoek en een meerwaarde van het eindwerk voor de stageplaats.

2. Kritische visie

2.1. Deeltijds beroepssecundair onderwijs

Ik vind het deeltijds beroepssecundair onderwijs een mooi initiatief voor leerlingen die liever gaan werken, maar toch nog een diploma willen behalen. Sommige leerlingen willen van het voltijds onderwijs naar het deeltijds onderwijs, omdat ze denken dat het veel gemakkelijker is. Het deeltijds beroepssecundair onderwijs vraagt echter ook nog veel inzet en flexibiliteit, omdat je leren en werken moet kunnen combineren. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs zitten vaak kwetsbare jongeren of jongeren met probleemgedrag. De leerkrachten moeten een pittig karakter hebben of de vaardigheden hebben, zoals doorzettingsvermogen, stressbestendigheid, om hiermee op een gepaste manier om te gaan.

2.2. Motivatie in het deeltijds beroepssecundair onderwijs

De meeste jongeren komen in het deeltijds beroepssecundair terecht, omdat ze vaak een negatieve schoolloopbaan hebben afgelegd. Ze kunnen faalervaring hebben zoals niet slagen, tucht, enzovoort. Hierdoor hebben ze vaak een negatief zelfbeeld. Ik denk dat dit een sterke negatieve invloed heeft op hun motivatie. Ik denk dat het demotiverend werkt, als je altijd alleen maar het negatieve te horen hebt gekregen.

De meeste leerkrachten zeggen meestal iets als leerlingen iets niet goed doen, maar als de leerlingen iets goed doen wordt daar vaak weinig aandacht aan besteed. Ik denk dat de leerkrachten ook een belangrijk aandeel zijn in de motivatie van leerlingen. Ik vind dat de leerkrachten vaker de sterke punten van de leerlingen moeten benoemen. Ik denk dat de leerlingen gemotiveerder zijn als ze af en toe een complimentje krijgen en als ze voelen dat ze gewaardeerd worden.

Op Provil is er maar een beperkte keuze in het studietoelaanbod van deeltijds beroepssecundair onderwijs. Ik denk dat verschillende jongeren niet in de juiste richting zitten, dit weegt volgens mij ook op hun motivatie. Ik heb al vastgesteld dat als er geen plaats meer is in een klas dat leerlingen hun gewoon inschrijven in een andere richting, omdat ze graag deeltijds onderwijs willen volgen. Als iemand in een richting zit waar hij het gevoel heeft dat hij niet iets zinvol leert en niet iets wat hij graag doet, zullen ze weinig inzet en motivatie tonen.

Sommige leerlingen kiezen voor deeltijds onderwijs, omdat ze geld willen verdienen. Ik denk dat de meeste jongeren er niet bij stil staan dat ze vaak eerst het component werken moeten invullen met een brugproject, voortraject of persoonlijk ontwikkelingstraject, alvorens ze een tewerkstelling krijgen in een bedrijf. In een brugproject krijgen de leerlingen een kleine vergoeding (bijna 300 euro) en in een voortraject en persoonlijk ontwikkelingstraject krijgen ze geen vergoeding, dat kan volgens mij ook wegen op hun motivatie.

De groeps sfeer in de klas heeft volgens mij een belangrijke invloed op de motivatie. Bijvoorbeeld in de klas van de logistiek helper in de zorginstellingen was er een slechte groeps sfeer. Ik denk dat leerlingen gedemotiveerd geraken als ze telkens in een onaangename groeps sfeer terecht komen.

2.3. Afwezigheden in het deeltijds beroepssecundair onderwijs

Veel leerlingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs hebben een problematische afwezigheidsproblematiek. Volgens mij is dit te verklaren door de lage motivatie of dat ze zich niet goed in hun vel voelen. De meeste leerlingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs geven aan dat ze voor het deeltijds beroepssecundair onderwijs hebben gekozen, omdat ze niet graag naar school gaan en dat ze graag gaan werken. Ik denk dat veel leerlingen vergeten dat het deeltijds beroepssecundair onderwijs een combinatie is van het component leren en het component werken. Het valt ook op dat ze meestal afwezig zijn tijdens het component leren.

Als een leerling een halve dag afwezig is geweest en de afwezigheid niet wordt gewettigd, krijgen ze daarvoor een B-code. Als de leerlingen aan 10 B-codes zitten, bespreekt de school dit op de cel leerlingenbegeleiding en volgt het CLB mee op. Het CLB praat dikwijls met de leerlingen en/of de ouders. Vanaf 30 B-codes meldt de school dit aan de politie. Vanaf 30 B-codes gedurende twee jaar na elkaar kan de studietoelage worden

teruggevorderd. De procureur kan op basis van een proces-verbaal juridisch gevolg geven. Ik denk dat het belangrijk is dat er op een kort termijn een gevolg aan gekoppeld wordt. Volgens mij zou dit de jongeren stimuleren om minder vaak onwettig afwezig te zijn.

2.4. Centrum voor Leerlingenbegeleiding

Ik vind dat het CLB voldoende werkt rond motivatie. Leerlingen kunnen met al hun zorgvragen terecht bij het CLB. Dit kan bijvoorbeeld gaan rond studiemethode, slechte resultaten. Het CLB kan informatie en advies geven of een begeleiding opstarten rond bijvoorbeeld studietips. Als de resultaten verbeteren, stijgt meestal de motivatie van de leerlingen. Het CLB kan ook een onderzoek doen naar leerstoornissen. Ik denk dat leerstoornissen zoals dyslexie ook belastend zijn voor de motivatie. Het CLB kan ook met leerlingen op zoek gaan naar een studierichting die beter bij hun past, waardoor ze gemotiveerder kunnen zijn om naar school te gaan.

3. Beperkingen onderzoek

Mijn onderzoek is verschillende keren niet kunnen doorgaan, omdat de leerlingen afwezig waren. Ik had misschien beter gekozen voor leerlingen uit het voltijds onderwijs. In het voltijds onderwijs moeten de leerlingen elke dag naar school, terwijl in het deeltijds de leerlingen maar twee dagen per week naar school moeten komen. Hierdoor was het soms moeilijk om een leerling snel te zien na zijn afwezigheid. Tijdens de twee dagen les op school krijgen de leerlingen zowel theorie als praktijk. Het was dus moeilijk zoeken naar een moment waar de leerlingen niet veel moesten inhalen. In het voltijds onderwijs zou er misschien meer geschikte momenten zijn geweest, bijvoorbeeld tijdens lichamelijke opvoeding of een godsdienstles. In het voltijds onderwijs is de afwezigheidsproblematiek ook veel minder. Bij leerlingen uit het voltijds onderwijs waren misschien mijn afspraken sneller kunnen doorgaan.

Wegens tijdsgebrek heb ik alleen maar het waarderend onderzoek kunnen uitproberen bij enkele leerlingen. Als ik meer tijd had, zou ik meer methodes uitproberen. Het waarderend onderzoek alleen is achteraf gezien volgens mij niet voldoende om de motivatie van leerlingen te verhogen. Uit de resultaten blijkt dat de motivatie een beetje hoger is, maar door het onderzoek hebben de leerlingen vooral een beter beeld van hun sterke punten, talenten en toekomstbeeld. Als er verder onderzoek mogelijk is, zou ik aanraden om nog opzoek te gaan naar andere methodes die de motivatie kunnen verhogen.

4. Ideeën vervolgonderzoek

Het waarderend onderzoek is nog niet afgelopen bij alle leerlingen. Ik raad het niet aan om dit onderzoek af te maken. Als men heel het waarderend onderzoek wil uitvoeren bij de leerlingen, dan zou ik het waarderend onderzoek terug van begin opstarten. Er zit nu heel wat tijd tussen. Het is belangrijk dat de fases elkaar snel opvolgen, zodat de leerlingen zich goed herinneren wat er juist allemaal in de vorige fase besproken is. Er is een vervolgonderzoek mogelijk. De leerkrachten van de leerlingen kunnen bevestigd worden of ze effect zien bij de leerlingen en hoe ze dat ervaren. Tijdens het uitwerken van het structuurplan, had ik al het idee om de leerkrachten achteraf te bevestigen. Ik heb dit wegens tijdsgebrek niet kunnen uitvoeren in dit eindwerk. De leerlingen kunnen nog bevestigd worden hoe ze kijken naar het waarderend onderzoek. Na enkele maanden kan er bij de leerlingen bekeken worden of ze nog effect ondervinden op hun welbevinden, zelfbeeld en onderwijsloopbaan. Tot slot kan er bij de leerlingen nog nagegaan worden of ze hun plannen uitgevoerd hebben en hoe dit verlopen is.

5. Meerwaarde eindwerk voor stageplaats

Het eindwerk kan de school en het CLB attent maken op de mogelijkheden van de leerlingen, zodat de school en het CLB meer basis hebben om hier op verder te werken. Het onderzoek heeft uitgewezen dat het waarderend onderzoek vooral de leerlingen een beter beeld geeft van hun sterke punten, talenten en toekomst. Het CLB kan gebruik maken van de ervaringen om valkuilen te vermijden.

6. Besluit

Ik heb mijn kritische kijk gegeven op het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Het is goed voor leerlingen die willen werken, maar toch een diploma willen behalen. Het deeltijds onderwijs is niet gemakkelijk. Leerlingen moeten veel inzet en flexibiliteit tonen om leren en werken te combineren.

Ik denk dat de motivatie in het deeltijds beroepssecundair onderwijs kan afhangen van verschillende redenen. De jongeren kunnen een negatieve schoolloopbaan hebben afgelegd. Ze kunnen faalervaring hebben en daardoor een negatief zelfbeeld. De meeste leerkrachten benoemen meestal het negatieve van de leerlingen. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs is er een beperkt studietoeraanbod. Leerlingen hebben weinig keuze en ze kunnen dus in een richting zitten die hen niet echt aanspreekt. Er zijn leerlingen die kiezen voor deeltijds beroepssecundair onderwijs, omdat ze geld willen verdienen. Voor sommige componenten werken krijgen ze geen vergoeding. Er kan een

slechte groepssfeer zijn in de klas. Deze redenen wegen volgens mij op de motivatie van de leerlingen. Het CLB werkt regelmatig rond motivatie.

Ik denk dat de problematische afwezigheidsproblematiek een gevolg is van de lage motivatie of dat leerlingen zich niet goed in hun vel voelen. Als een leerling onwettig afwezig is geweest wordt dit gemeld, maar in principe heeft dit voor de leerlingen niet snel gevolgen. Ik denk dat als er op korte termijn een gevolg aan gekoppeld wordt, de leerlingen minder vaak onwettig afwezig zijn.

In het onderzoek zijn een aantal beperkingen. Het is een aantal keren niet kunnen doorgaan. Het onderzoek had waarschijnlijk beter kunnen doorgaan als er was gekozen voor leerlingen uit het voltijds onderwijs. Wegens tijdsgebrek zijn niet alle onderzoeken kunnen doorgaan en kon ik minder methodes uitproberen. Het waarderend onderzoek alleen is niet voldoende om de motivatie van leerlingen te verhogen. De motivatie is een beetje hoger, maar door het onderzoek hebben de leerlingen vooral een beter beeld van hun sterke punten, talenten en toekomstbeeld.

Er zijn nog een aantal ideeën voor een vervolgonderzoek. Er kan bekeken worden hoe leerkrachten en de leerlingen dit onderzoek ervaren hebben en of de leerlingen na een tijdje nog effect ondervinden. Er kan ook bekeken worden of de leerlingen hun plannen hebben uitgevoerd.

De meerwaarde van het eindwerk kan zijn dat de mogelijkheden van de leerlingen bekend zijn. Hier kan op verder gewerkt worden. Er kan gebruik gemaakt worden van de ervaringen om valkuilen te vermijden.

Er kan nog een vervolgonderzoek worden gedaan. Er kan nagegaan worden hoe leerkrachten en leerlingen dit onderzoek ervaren en of ze nog effecten zien. Er kan ook bekeken worden of de leerlingen hun plannen hebben uitgevoerd. De mogelijkheden van de leerlingen zijn bekend. Hier kan op verder gewerkt worden.

Algemeen besluit

Ik heb voor mijn eindwerk gekozen om met leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs te werken, omdat deze leerlingen mij afspraken. Ze hebben vaak negatieve ervaringen meegemaakt, toch dacht ik dat ze veel mogelijkheden bezitten. In mijn onderzoek heb ik kunnen waarnemen dat deze leerlingen veel mogelijkheden bezitten. Ze bezitten verschillende sterke punten en talenten.

Ik wou de motivatie van enkele leerlingen verhogen, door het waarderend onderzoek bij hun uit te proberen. Het waarderend onderzoek gaat op zoek naar positieve ervaringen, sterke punten en talenten om zo tot een toekomstbeeld te komen. Ik dacht dat de leerlingen gemotiveerder konden worden als wij hier gingen rond werken. Het waarderend onderzoek focust op het positieve van de leerlingen, er wordt gericht op wat goed gaat en door positieve verwachtingen over hun toekomst kon de motivatie worden verhoogd. Er is een identieke nulmeting en eindmeting gebeurd, zodat er kon nagegaan worden of er op het einde van het onderzoek resultaat was. Één van de resultaten was dat de leerlingen liever naar school kwamen. De nulmeting en de eindmeting zijn momentopnames, dus het is een subjectieve manier om te controleren of er resultaten zijn. Het onderzoek heeft de motivatie een beetje verhoogd, maar via het onderzoek hebben de leerlingen vooral een beter beeld van hun sterke punten, talenten en toekomst. Ik ben zeer tevreden met dit resultaat.

De leerlingen vonden het moeilijk om hun sterke punten en talenten te benoemen. Gelukkig bestaan er verschillende instrumenten en tools om deze bij iemand te ontdekken. Succeservaringen bevragen, werkte minder goed bij de leerlingen. Het is belangrijk om je sterke punten en talenten te kennen, hierdoor krijg je een positiever zelfbeeld. Als je je sterke punten en talenten kent, kan je vanuit de zelfdeterminatietheorie gemotiveerd geraken om aan je talenten te werken.

Het waarderend onderzoek is een verbale methode, daarom werkt het minder goed bij leerlingen die niet vlot kunnen praten. In sommige fases is er maar beperkte informatie naar boven gekomen. Het is belangrijk dat de fases elkaar snel opvolgen, zodat de leerlingen goed weten wat er in de vorige fases besproken is. Er had een betere kwaliteit kunnen zijn als de gesprekken altijd in een vast en aangenaam lokaal konden plaatsvinden. Ik had van in het begin de leerlingen duidelijke moeten informeren over het belang van het onderzoek, dan hadden ze hun misschien beter ingezet. Nu zijn verschillende gesprekken regelmatig niet doorgaan en sommige fases hebben maar

weinig resultaat opgeleverd. Hierdoor is het onderzoek niet bij alle leerlingen volledig gebeurd.

Het deeltijds onderwijs is er voor leerlingen die willen werken, maar toch een diploma willen behalen. Het vraagt veel inzet en flexibiliteit van de leerlingen. Ik denk dat de motivatie in het deeltijds beroepssecundair onderwijs kan afhangen van verschillende redenen zoals een negatieve schoolloopbaan, faalervaringen, negatief zelfbeeld, keuze uit beperkt studieaanbod en geen vergoeding krijgen voor het component werken. Het CLB werkt regelmatig rond motivatie bij leerlingen. Ik denk dat de problematische afwezigheidsproblematiek een gevolg is van de lage motivatie of dat leerlingen zich niet goed in hun vel voelen.

Er kan nog een vervolgonderzoek worden gedaan. Er kan nog nagegaan worden hoe leerkrachten en leerlingen dit onderzoek ervaren

Er kan bekeken worden hoe leerkrachten en leerlingen dit onderzoek ervaren hebben en of leerlingen na een tijdje nog effect ondervinden. Er kan ook bekeken worden of leerlingen hun plannen hebben uitgevoerd. De meerwaarde van het eindwerk kan zijn dat de mogelijkheden van de leerlingen bekend zijn. Hier kan op verder gewerkt worden. Er kan gebruik gemaakt worden van de ervaringen om valkuilen te vermijden.

Bibliografie

Boeken

BOUWEN, G., *Van bezieling tot beweging. De waarderende benadering toegepast.* Genk, Stebo vzw, 2007.

DEWULF, L., *Ik kies voor mijn talent*. Schiedam, Uitgeverij Lannoo nv en Scriptum Uitgeverij, 2012.

IJBEMA, J., *Het waarderend werboek. Appreciative inquiry in de praktijk.* Nieuwerkerk aan den IJssel Gelling Publishing, 2011.

Tijdschriftartikelen

VANSTEENKISTE, M., *Hoe we kinderen en jongeren kunnen motiveren: toepassingen van de zelfdeterminatietheorie.* Caleidoscoop, jaargang 22, nr. 1, 2010, 6-15.

VANSTEENKISTE, M., SIERENS, E., SOENENS, B., LENS, W., *Willen, moeten en structuur: over het bevorderen van een optimaal leerproces.* Begeleid Zelfstandig Leren, jaargang 37, nr. 16, 2007, 1-27.

Interne nota's

VLI, *Visie: Opdrachten en werkstijl Provinciaal CLB.* Hasselt, PCLB, mei 2010, p.1-2. (niet gepubliceerde cursus)

CLB-profiel secundair Onderwijs 2014-2020. Hasselt, PCLB, 2014. (niet gepubliceerde cursus)

Kwaliteitshandboek. Hasselt, PCLB, 2011. (niet gepubliceerde interne nota)

Mission statement CLB. z.p.. z.u.. 2011. (niet gepubliceerde interne nota)

PCLB folder. Hasselt, PCLB, 2011. (niet gepubliceerde interne nota)

Internetbronnen

Onze campus. *Internet*, 2011. (<http://www.provil.be/organisatie>)

Onze weekindeling. *Internet*, 2011. (<http://www.provil.be/dbso/index.php/onze-weekindeling>)

Positieve psychologie. *Internet*, 2011. (<http://www.plukjegeluk.be/positieve-psychologie>)

Wat is dbso?. *Internet*, 2011. (<http://www.provil.be/dbso/index.php/wat-is-dbso>)

Bijlagen

1. Bijlage 1: nulmetingen
2. Bijlage 2: godentesten
3. Bijlage 3: talentenlijst
4. Bijlage 4: eindmetingen

Samenvatting

Enkele leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs van Provil hebben deelgenomen aan het eindwerk. Ze combineren het component leren met het component werken. Ze zijn vaak niet gemotiveerd om naar school te komen. Het is belangrijk dat leerlingen hun sterke punten en talenten kennen. Ze kunnen deze dan inzetten, zodat ze gemotiveerder kunnen zijn. Het waarderend onderzoek is uitgevoerd bij de leerlingen. Het waarderend onderzoek gaat op zoek naar positieve ervaringen, sterke punten en talenten om zo tot een toekomstbeeld te komen.

Het onderzoek is gebeurd aan de hand van individuele gesprekken met de leerlingen. De leerlingen hebben in het begin een nulmeting ingevuld. De leerlingen vonden het moeilijk om hun sterke punten en talenten te benoemen, omdat ze er zelf niet echt een beeld van hadden en omdat ze het moeilijk vonden om positief over zichzelf te praten. Het waarderend onderzoek is een verbale methode. Het werkt minder goed bij leerlingen die niet vlot kunnen praten. Verschillende instrumenten hebben ervoor gezorgd dat verschillende sterke punten en talenten ontdekt zijn bij de leerlingen. Toen de leerlingen hun sterke punten kenden, konden ze beginnen dromen over hun toekomst. Er werd daarna bekeken waar de leerlingen nu staan en welke weg ze moeten afleggen om hun dromen waar te maken. Er werd vervolgens een actieplan gemaakt. In principe is dit de laatste fase, maar de opgestelde acties kunnen weer voor veranderingen en nieuwe dromen zorgen. De fases in het waarderend onderzoek moeten zo snel mogelijk na elkaar worden gedaan, zodat de leerlingen zich goed herinneren wat er in de vorige fases is besproken. Als men belemmeringen ondervindt, is het moeilijk om de fases snel laten aan te sluiten op elkaar.

Op het einde van het onderzoek hebben de leerlingen een eindmeting ingevuld. Deze eindmeting was identiek aan de nulmeting, zodat er gekeken kon worden of er resultaat was. Uit de resultaten blijkt dat er vooruitgang is gemaakt. De leerlingen komen bijvoorbeeld liever naar school. Ik ben mij ervan bewust dat de nulmeting en eindmeting momentopnames zijn, dus dat het een subjectief gegeven is om te controleren of er vooruitgang is.

Het was de bedoeling om via dit onderzoek de motivatie bij de leerlingen te verhogen. Het onderzoek heeft hun motivatie een beetje verhoogd, maar via dit onderzoek hebben de leerlingen vooral een beter beeld van hun sterktes, talenten en hun toekomst.